

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
VIEŠOSIOS POLITIKOS IR ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS**

Giedrius Borumas

**ATLIEKŲ TVARKYMO POLITIKOS
GYVENDINIMAS LIETUVOJE : PLUNGĖS
RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS**

Magistro darbas

Darbo vadovas

Prof. dr. Algis Junevičius

Kaunas * 2015

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINI , HUMANITARINI MOKSL IR MEN FAKULTETAS
VIEŠOSIOS POLITIKOS IR ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS**

**ATLIEK TVARKYMO POLITIKOS
GYVENDINIMAS LIETUVOJE : PLUNG S
RAJONO SAVIVALDYB S ATVEJIS**

**Viešojo administravimo magistro darbas
Studij programa 621N70001**

**Darbo vadovas
Prof. dr. A. Junevi ius
2015-05-18**

**Recenzentas
Doc. dr. A. Balžekien
2015-05-18**

**Atliko magistrantas
SMTV-1/4gr.
G. Borumas
2015-05-18**

PATVIRTINIMAS APIE MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO SAVARANKIŠKUM

Patvirtinu, kad parengtas **magistro darbas**

ATLIEK TVARKYMO POLITIKOS GYVENDINIMAS: PLUNG S RAJONO
SAVIVALDYB S ATVEJIS

(rašyti pavadinim)

- atliktas savarankiškai ir jo dalys arba visas darbas nėra nukopijuotas nuo kit autori darb ;
- nebuvo pateiktas atsiskaitymui šiame ar kitame KTU fakultete arba kitoje aukštojoje mokykloje;
- pateiktos nuorodos visus kit autori darbus, kuri medžiaga pasinaudota.

Giedrius Borumas

_____
Vardas, pavard

_____
Parašas

2015-05-18

_____
Data

Borūmas G. Atliek tvarkymo politikos gyvendinimas Lietuvoje: Plungės rajono savivaldybės atvejis. Viešojo administravimo magistro darbas. Studijų programa 621N70001. Vadovas Prof. dr. Algis Junevičius. Kaunas: Kauno Technologijos Universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas, Kaunas 2015, 17p.

SANTRAUKA

Pagal LR Aplinkos apsaugos statymų aplinkos apsauga apibrėžiama, kaip aplinkos saugojimas nuo fizinio, cheminio, biologinio ir kitokio neigiamo poveikio ar padarinių, atsirandančių gyvendinant planus ir programas, vykdančių veiklę ar naudojant gamtos išteklius. Didelis dėmesys Lietuvoje skiriamas komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo problemoms. Baigiamojo magistro darbe iškelta problema ar tinkamai yra tvarkomos atliekos Plungės rajono savivaldybėje. Darbo tikslas yra vertinti Lietuvos atliekų tvarkymo politikos gyvendinimą Plungės rajono savivaldybėje. Darbo tikslui gyvendinti išskirti uždaviniai, kuriais apibrėžiami darnaus vystymosi tikslai, pagrindinės nuostatos, analizuojami atliekų tvarkymo teisiniai pagrindai, bei vertinamas atliekų tvarkymo sektorius Plungės rajono savivaldybėje. Magistro baigiamajame darbe analizuojamas aplinkos apsaugos politikos formavimas ir gyvendinimas Lietuvoje. Europos Sąjungos nuostatų suderinimas su Lietuvos aplinkos apsauga. Nagrinėjama atliekų tvarkymo teisinė sistema ir staigos, kurios gyvendina ir reguliuoja atliekų tvarkymo politiką. Rengiant magistro darbą buvo analizuojama mokslinė literatūra, bei teisiniai dokumentai. Taikant mokslinės literatūros analizės metodą buvo išanalizuoti darnaus vystymosi tikslai ir pagrindinės nuostatos, aplinkos politikos raida Lietuvoje, bei atliekų tvarkymo hierarchija ir tvarkymo principai. Pasitelkus teisinį dokumentų analizės metodą išnagrinėtas teisinis atliekų politikos reglamentavimas Europos Sąjungoje ir Lietuvoje. Pirmoje darbo dalyje išanalizuoti atliekų tvarkymo politikos teoriniai aspektai. Identifikuojami darnaus vystymosi tikslai, pagrindinės nuostatos. Analizuojama aplinkos apsaugos politikos raida Lietuvoje, bei atliekų tvarkymo hierarchija ir tvarkymo principai. Antroje darbo dalyje apžvelgiama Europos Sąjungos ir Lietuvos statyminė bazė, kuri reglamentuoja atliekų tvarkymą, bei atliekų tvarkymo sistema Lietuvoje. Institucinis aplinkos apsaugos politikos gyvendinimas atliekų tvarkyme. Trečioje dalyje analizuojama atliekų tvarkymo būklė Plungės rajono savivaldybėje, atliekų šrautai, finansai. Regioninės atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas ir administravimas. Atlikus analizę galima teigti, kad atliekų tvarkymas vienas iš prioritetinių aplinkos apsaugos krypčių ir jį reglamentuoja daugiau nei dvi dešimtys teisės aktų. Atliekų tvarkymo sistema vis dar tobulinama ir keičiama, siekiant suderinti vartotojų poreikius ir aplinkosaugos reikalavimus. Tam tikslui buvo steigti regioniniai atliekų tvarkymo centrai. Atlikus atliekų tvarkymo būklės analizę buvo indentifikuotos problemos.

Borumas G. Implementation of Waste Management Policy in Lithuania: Case of Plunge District Master of Public Administration work. Study program 621N70001. Supervisor Prof. Dr. Algis Junevičius. Kaunas: Kaunas University of Technology, Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas 2015, 71p.

SUMMARY

According to the Environmental Protection Law of Lithuania environmental protection is defined as protection of the environment from the physical, chemical, biological and other adverse effects or consequences resulting from the implementation of plans and programs in economic activity or use of natural resources. Great attention is paid to Lithuania for municipal waste collection and management problems. The final master work the problem raised is properly dealt with Plunge district municipality. The aim is to assess the Lithuanian waste management policies Plunge district municipality. Work goals set targets to define sustainable development goals, the basic provisions of the analyzed waste management legal framework and assesses the waste management sector Plunge district municipality. Master's thesis analyzes the environmental policy-making and implementation of Lithuania. European Union harmonization of the provisions of the Lithuanian environmental protection. The present waste management legal framework and institutions that implement and regulate waste management policy. Preparing the thesis analyzed the scientific literature, and legal documents. For the purposes of scientific literature analysis method was to analyze the sustainable development objectives and the provisions of environmental policy developments in Lithuania, and the waste management hierarchy and management principles. With the help of legal documents, legal examination of the method of analysis of waste policy in the European Union and Lithuania. In the first part of this work to analyze the waste management policy theoretical aspects. Identify objectives of sustainable development, the main provisions. Analyzed environmental policy developments in Lithuania, and the waste management hierarchy and management principles. The second part provides an overview of the European Union and Lithuanian legislation, which regulates waste management, and waste management system in Lithuania. Institutional environmental policy implementation in waste management. The third part analyzes the state of waste management in Plunge district municipality, waste streams Finance. Regional Waste Management System Development and Administration. The analysis suggests that waste management is one of priority directions of environmental protection and is governed by more than two dozen instruments. The waste management system is still being improved and adapted, in order to harmonize consumer habits and environmental requirements. The purpose was to set up a regional waste management centers. Following an analysis of the waste management problem was identified.

TURINYS

Lentelės.....	5
Paveikslai.....	5
Pagrindinis darbe vartojamas žodis.....	6
Santrumpos.....	7
VADAS.....	8
1. ATLIEKŲ TVARKYMO POLITIKOS SAMPRATA IR RAIDA LIETUVOJE.....	10
1.1. Darnaus vystymosi tikslai ir pagrindiniai nuostatų analizė.....	10
1.2. Atliekų tvarkymo politikos raida Lietuvoje.....	13
1.3. Atliekų tvarkymo hierarchija ir tvarkymo principai.....	16
2. ATLIEKŲ TVARKYMO REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ ANALIZė.....	20
2.1. Atliekų tvarkymo reglamentavimas Europos Sąjungoje.....	20
2.2. Atliekų tvarkymo teisinė aplinkos Lietuvos Respublikoje analizė.....	24
2.3. Pagrindinių atliekų tvarkymo priežiūros institucijų veiklos identifikavimas.....	26
3. ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS SUKŪRIMAS PLUNGŲS RAJONO SAVIVALDYBĖJE.....	33
3.1. Regioninės atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas ir administravimas.....	33
3.2. Atliekų tvarkymo Plungės savivaldybėje analizė.....	37
3.3. Pasiūlymų ir rekomendacijų pateikimas.....	44
IŠVADOS.....	45
LITERATŪROS RAŠAS.....	46
PRIEDAI.....	53

Lentelės

1 lentelė . Darnaus vystymosi tikslai, bruožai ir specifiniai rodmenys.....	11
2 lentelė . Aplinkos apsaugos politikos raidos būdai.....	14
3 lentelė . ES valdymo sektoriaus teisės aktai.....	22
4 lentelė . Regioniniai aplinkos apsaugos departamentai.....	31
5 lentelė . Telšių regiono atliekų tvarkymo centro akcinio kapitalo pasiskirstymas tarp regiono savivaldybių procentais.....	34
6 lentelė . Komunalinių atliekų susidarymas Plungės rajono savivaldybėje, tonos per metus.....	37
7 lentelė . Antrinių žaliavų konteinerių aikštelių skaičius Plungės rajono savivaldybėje, vnt.....	38
8 lentelė . Surenkamų antrinių žaliavų kiekiai Plungės rajono savivaldybėje 2011 - 2013 metais, tonomis.....	39
9 lentelė . Dideli gabaritų aikštelių, apvažiavimo būdu surinktos atliekos, tonomis per metus.....	41
10 lentelė . Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano 2007 – 2013 m. gyvendinimo vertinimas.....	43

Paveikslai

1 pav. Lietuvos darnaus vystymosi strategijos principai.....	12
2 pav. 10 regioninių atliekų tvarkymo centrų	15
3 pav. Atliekų tvarkymo hierarchija.....	18
4 pav. Atliekų tvarkymo sistemos dalyviai.....	28
5 pav. Komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo schema.....	36

Pagrindinis darbe vartojamos s vokos

Atliekos - vaivos medžiagos ar daiktai, kuriuos atliek tur tojas pašalina, nori pašalinti arba privalo pašalinti ir kurie priklauso atliek kategorijai pagal LR Atliek tvarkymo statymo 8 straipsnio 2 dalyje numatyt atliek klasifikatori [1].

Pavojingos atliekos - atliekos, rašytos pagal LR Atliek tvarkymo statymo 8 straipsnio 2 dalies reikalavimus parengt pavojing atliek s raš bei pasižymintios viena ar keliomis atliek klasifikatoriuje apibr žtomis pavojingomis savyb mis, kurias s lygoja j prigimtis arba jose esantys komponentai [1].

Komunalinis atliekos - buitinis ir komercinis, pramoninis, institucij bei kitokios prigimties atliekos, kurios savo pob džiū ir sud timi yra panašios buitines atliekas [1].

Antrinis žaliavos - naudoti tinkamos atliekos [1].

Atliek klasifikatorius - dokumentas, apibr žiantis atliek grupes, atliek prigimties kodus, pavojingumo charakteristikas, pagrindinius komponentus (s lygojan ius atliek pavojingum), atliek šalinimo ir naudojimo b dus bei j gabenimo kodus [1].

Atliek gamintojas - juridinis ar fizinis asmuo, kurio kin je veikloje susidaro atliek [1].

Atliek tur tojas - atliek gamintojas arba juridinis ar fizinis asmuo, kuris turi atliek [1].

Atliek tvarkytojas - juridinis ar fizinis asmuo, kuris pagal nustatytus reikalavimus tvarko atliekas, taip, kaip nustatyta šio statymo ar kit teis s akt [1].

Atliek susidarymo vieta - teritorija, kurioje d l kin s ar kitos veiklos susidaro atliek [1].

Atliek tvarkymas - atliek prevencijos, apskaitos, deklaravimo, surinkimo, r šiavimo, ženklinimo, gabenimo, saugojimo, naudojimo bei šalinimo veikla [1].

Atliek naudojimas - atliekose esanti medžiag nauding savybi atk rimas ir naudojimas šio statymo 8 straipsnio 2 dalyje numatyta klasifikatoriuje nurodytu b du, turint tiksl gauti vartojam j vert turin ius gaminius arba energij [1].

Atliek šalinimas - atliek tvarkymo b das pagal šio statymo 8 straipsnio 2 dalyje numatyt klasifikatori [1].

Atliek vežimas - atliek gabenimas j tvarkymo viet [1].

Atliek vež jas - juridinis ar fizinis asmuo, kuris nustatyta tvarka priima atliekas iš j tur tojo, jas gabena bei perduoda atliek naudotojui ar šalintojui [1].

Atliek s vartynas (saugykla) - atliek šalinimo vieta, kur atliekos pilamos ant žem s ar užkasamos po žeme. ia skaitomos vidaus atliek šalinimo vietos (t.y. atliek s vartynai, kuriuos atliek gamintojas susidariusias atliekas šalina j gamybos vietoje), bet ne skaitomos vietos, kur atliekos kraunamos tam, kad jas b t galima paruošti pervežti kitas vietas, kuriose jos bus naudojamos ar šalinamos, bei vietos, kur atliekos saugomos laikinai (ne ilgiau kaip vienerius metus), iki bus panaudotos ar pašalintos [1].

Santrumpos

RATC arba centras – regioninis atliekų tvarkymo centras.

RAAD – regioninis aplinkos apsaugos departamentas.

AM – Aplinkos ministerija.

ES – Europos Sąjunga.

LR – Lietuvos Respublika.

ET – Europos Taryba.

APVA - Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos projektų valdymo agentūra.

EB - Europos Bendrija.

EK - Europos Komisija.

EUR - Valiuta euras.

JT - Jungtinės Tautos.

LRV - Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

MBA - Mechaninis biologinis apdorojimas.

TRATC - Telšių regiono atliekų tvarkymo centras.

ŽAKA - Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė.

UAB - Uždaroji akcinė bendrovė.

VSAPT - Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas.

APP - Atliekų priėmimo punktas.

BSA - Biologiškai skaidžios atliekos.

PVM - Pridedtinės vertės mokestis.

EE - Elektros ir elektroninės rangos atliekos.

DGASA - Dideli gabaritų atliekų surinkimo aikštelė.

SAZ - Sanitarinė apsauginė zona.

VADAS

Darbo temos aktualumas. Atliek susidarymas ir tvarkymas yra viena iš prioritetinių aplinkosaugos problemų. Praėjusiame šimtmečiuje atliek tvarkymo problema tapo ypač aktuali, kadangi labai daug atliek susidarė patobulėjus chemijos pramonei, žemės ūkyje, metalo pramonėje, maisto pramonės šakose ir t.t. Labai daug atliek susidaro buityje. Atliekos ne tik gadina, daro kraštovaizdį, teršia gamtą, bet ir netinkamai saugant užima daug vietos ir dalis jų yra pavojingos aplinkai, bei žmonėms. Daugelyje šalių atliekos išmetamos dirvožemį, vandenį, laidojamas žemėje ar vandenynuose. Taip tik susidaro nauji taršos židiniai. Šiuo metu ypatingai didelis dėmesys skiriamas komunalinių atliek surinkimui, antrinių žaliavų perdirbimui, švartyn tvarkymui, senos švartyn uždarymui, bei pavojingų atliek tvarkymui. "Komunalinių atliekų švartyn ir komercinių, pramoninių, institucijų bei kitokios prigimties atliekų, kurios savo pobūdžiu ir sudėtimi yra panašios buitines atliekas" [1]. Atliek tvarkymas Lietuvoje yra prioritetinė aplinkos apsaugos sritis. Tai yra reglamentuojama Lietuvos Respublikos statymais. Jos svarba yra nurodyta ir nacionaliniame darnaus vystymosi strategijoje [89]. Lietuvos darnaus vystymosi strateginiai prioritetai ir principai išdėstyti atsižvelgiant nacionalinius Lietuvos interesus, savitumą. Pagrindiniai šios srities (transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio, buitinio, turizmo) poveikio aplinkai mažinimas didinant ekologinį efektyvumą ir traukiant aplinkos interesus į vystymosi strategijas svarbus Lietuvos darnaus vystymosi prioritetas. Lietuvai svarbūs ir prioritetiniai pavojaus žmonėms sveikatai mažinimas, pasaulinio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas, biologinės įvairovės apsauga. Visuomenės aplinkosauginis švietimas ir aplinkai kuo mažiau žalios daranties gyvenimo būdo propagavimas yra vienas iš darnaus vystymosi prioritetų. Moksliniai tyrimai ir veiksmingesnis tyrimų rezultatų taikymas, modernių, mažesnio neigiamą poveikį aplinkai daranties gamybos ir informacijos technologijų kūrimas ir diegimas irgi yra vienas iš svarbesnių prioritetų. Didelė atsakomybė tenka Lietuvos Respublikos savivaldyboms gyvendinant atliekų politiką ir vykdamas darnaus vystymosi prioritetus.

Darbo problema. Lietuvos atliekų politika yra neatsiejama Europos Sąjungos politikos dalis. Atliekų prevencija [90, 91] ir tvarkymas vadinamos kaip prioritetinės sritys. ES teisės aktai, reglamentuojantys atliekų tvarkymo politikos gyvendinimą, nustato atliekų tvarkymo principus, bei prioritetus ir reikalauja imtis reikiamų priemonių. Lietuvos Respublika, pasirašiusi stojimo ES sutartį,sipareigojo nacionaliniais teisės perkelti visus ES atliekų tvarkymui keliamus reikalavimus. Pagal Valstybinį strateginį atliekų tvarkymo planą [5] parengti ir pradėti gyvendinti regioninius švartyn projektus. Tačiau atliekų tvarkymo sistemos diegimo skėm lemia ne vien infrastruktūros

plata, bet ir gyventojų žinios apie atliekų šalinimo ir antrinių žaliavų surinkimo svarbą, taip pat palankus požiūris naujas atliekų tvarkymo priemones ir iniciatyvas įgyvendinant.

Atliekų šalinimas švartuose yra vis dar pigiausias atliekų tvarkymo būdas. Regioniniuose atliekų švartuose vis dar šalinamos netinkamai iš šiuotos komunalinės atliekos, savivaldybės nepakankamai išvystytos antrinių žaliavų surinkimo ir nesukurtos biologiškai skaidžiai atliekų atskyrimo ir perdavimo sistemos, skiriasi regioniniai atliekų tvarkymo centrų funkcijos ir atsakomybė, savivaldybės taiko skirtingas atliekų tvarkymo ir atsiskaitymo sistemas. Daug savivaldybių ne dieg priemonių atliekų tvarkymo užduotims vykdyti [57].

Darbo objektas. Atliekų tvarkymo politika.

Darbo dalykas. Atliekų tvarkymo politikos įgyvendinimas Plungės rajono savivaldybėje.

Darbo tikslas. vertinti Lietuvos atliekų tvarkymo politikos įgyvendinimą Plungės rajono savivaldybėje.

Darbo uždaviniai:

1. Apibrėžti atliekų tvarkymo politikos sampratą.
2. Identifikuoti Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisine nuostatas, reglamentuojančias šią sritį
3. Išanalizuoti atliekų tvarkymo ypatumus Plungės rajono savivaldybėje.

Darbo metodai. *Mokslinės literatūros analizė* buvo taikoma analizuojant bendrą aplinkos apsaugos politikos raidą ir sampratą Lietuvoje, darnusis vystymasis, bei atliekų tvarkymo hierarchija ir tvarkymo principus. *Juridinė dokumentų analizė* buvo naudojama, nagrinėjant Lietuvos statyminę bazę, Europos Sąjungos direktyvas ir kitus dokumentus, susijusius su atliekų tvarkymo sistema. *Internetinė duomenų analizė* buvo naudojama norint išanalizuoti, apibendrinti, bei pateikti naujais, naudingais, aktualiais informacijomis atliekų tvarkymo srityje. *Metinių ataskaitų, atliekų srautų, finansinių ataskaitų analizė* buvo naudojama norint išsiaiškinti kokia yra atliekų tvarkymo Plungės savivaldybėje būklė.

Darbo struktūra: sudaro trys skyriai, išvados, literatūros sąrašas ir priedai.

Pirmajame skyriuje apžvelgiama aplinkos apsaugos politikos raida, darnaus vystymosi tikslai, bei pagrindinės nuostatos, institucijos įgyvendinančios atliekų tvarkymą, atliekų tvarkymo principai, atliekų hierarchija. *Antrajame* skyriuje analizuojami atliekų tvarkymą reglamentuojantys ES teisės aktai, LR teisės aktai atliekų tvarkymo srityje. *Institucinis* aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimas atliekų tvarkyme. *Trečiajame* skyriuje analizuojama atliekų tvarkymo sistemos kėlimas Plungės rajono savivaldybėje.

1. ATLIEKŲ TVARKYMO POLITIKOS SAMPRATA IR RAIDA LIETUVOJE

1.1 Darnaus vystymosi tikslai ir pagrindiniai nuostatai analizė

Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos statyme, aplinka apibūdinama kaip gamtoje funkcionuojanti tarpusavyje susijusių elementų visuma. LR Aplinkos apsaugos statyme aplinkos apsauga apibrėžta, kaip "aplinkos saugojimas nuo fizinio, cheminio, biologinio ir kitokio neigiamo poveikio ar pasekmių, atsirandančių gyvendinant planus ir programas, vykdančią veiklą ar naudojant gamtos išteklius." [67 lstr.]. "Aplinkos apsaugos politika suprantama kaip svarbi aplinkos problemų vardijimas, aktualizavimas, sprendimo būdų numatymas, jų teisinis patvirtinimas ir pagaliau – teisės aktų priėmimas ir teisinis struktūrinis sukūrimas jiems gyvendinti." [47, p. 26]. Aplinkos politika yra viena iš labiausiai kintanti Europos Sąjungos politikos sritis. Ji nemažai daro vairių sektorių veiklą. Ekonomika, aplinkos kokybė ir žmonių sveikata yra darni sistema. Ji turi takos vystant nacionalinę, regioninę ir globalinę politiką. Žemės ūkio, pramonės, energetikos, transporto ir kitų sektorių veikla taip pat yra susijusi su aplinkos teršimu, bei gamtos išteklių naudojimu. Visa tai kelia pavojų gamtai ir žmonių sveikatai. Darnaus vystymosi politikai gyvendinti būtina aplinkos apsaugą derinti su kitomis veiklos sritimis.

Stokholme 1972 metais vyko Jungtinių Tautų konferencija. Jos metu buvo nutarta, kad ekonominė plėtra turi būti vykdoma kuo efektyviau naudojant gamtos išteklius. Todėl būtina atsižvelgti koks yra daromas poveikis aplinkai. 1980 metais buvo parengtas ir paskelbtas labai svarbus dokumentas - Pasaulio apsaugos strategija (World Conservation Strategy). Dokumente buvo nurodoma, kad ekonomikos vystymasis ir aplinkos apsauga yra viena su kita susijusios sritys. Racionaliai naudojami gamtos išteklių yra neatsiejami ne tik nuo ekonominio vystymosi, bet ir gamtos apsauga. Darnaus vystymosi pagrindinės nuostatos buvo suformuluotos ataskaitoje "Mūsų bendra ateitis"(1987) JT Aplinkos ir plėtros komisijos. Ji tuo metu vadovavo Norvegijos aplinkos ministras Gro Harlem Brundtland.. Darnaus vystymosi strategija pagrįsta trimis pagrindiniais nuostatomis – aplinkos apsauga, ekonominė plėtra ir socialinis vystymasis. Rio de Žaneire 1992 metais vyko JT pasaulinė aplinkos ir vystymosi konferencija. Šioje deklaracijoje apie aplinką ir jos plėtrą buvo išdėstyti 27 darnaus vystymosi principai. Rio de Žaneiro konferencijos metu buvo priimti dar keli pasauliniu mastu svarbūs dokumentai. Tai yra bendroji klimato kaitos konvencija, biologinės įvairovės konvencija, miškininkystės principai. Taip pat darbotvarkė 21, kuri yra išsamus pasaulinis darnaus vystymosi veiksmų programa. Ji pasirašė daugiau kaip 170 valstybių vadovai.

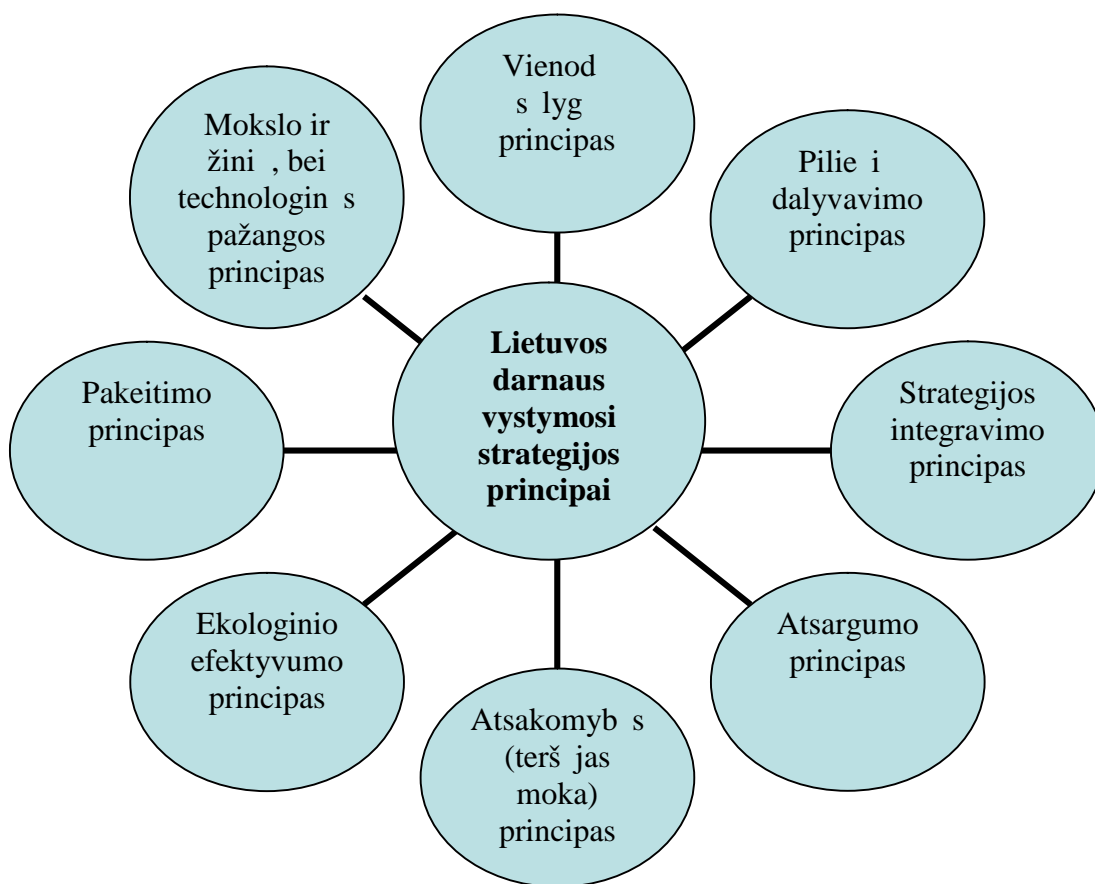
Remdamosi šiais ir v liau Johanesburge vykusiame pasaulio valstybi ir vyriausybi vadov susitikime priimtais dokumentais, valstyb s pareng Nacionalines darnaus vystymosi strategijas.

1 lentel . Darnaus vystymosi tikslai, bruožai ir specifiniai rodmenys [37 psl. 13].

Tikslai
Žmonijos išlikimas žem je.
Svarbiausias poreiki tenkinimas visiems žmon ms.
Dvasini poreiki tenkinimas.
Svarbiausi ekologini proces valdymas.
Biologin s vairov s išsaugojimas.
Bruožai
Stabili žmoni populiacija.
Poreiki tenkinimas, esant minimaliam resurs naudojimui ir atliek kiekiui.
Produkcijos globalinis perskirstymas.
Sumaž jusios materialin s s naudos vienam žmogui išsivys iusiose šalyse ir padid jusios s naudos besivystan iose šalyse.
Specifiniai rodmenys
Valstyb s takos maž jimas, nevyriausybinii organizacij sprendimo takos did jimas.
Pirmenyb teikiama kokybiškiems ir ilgalaikiams gaminiams ir ilgalaikei tarnybai.
Mažas medžiag , netinkan i antriniam perdirbimui, naudojimas, didel reciklinam medžiag dalis.
Mažas ekologiškai pavojing atliek kiekis.
Didelis d mesys informacijai apie resursus, žmoni gyvenimo ir buities s lygas, aplinkos sveikatos indikatorius.
Ekologini ir socialini tiksl integracija ekonomik ir politik .

Tuo metu buvo prad ta naudoti daugiau gamtini dujų , o transporto sektoriuje suskystintos naftos dujos. Buvo nuolat atnaujinamos transporto priemon s, tod l aplink teršian i ir šiltnamio efekt sudaran i medžiag sumaž jo. Ekologinis efektyvumas labai išaugo t.y. energijos s naudos BVP vienetui sumaž jo 2 kartus, o teršian i medžiag patekimas or 2,5 karto. LR Vyriausybs 2003 m. rugs jo 11 d. nutarimu Nr. 1160 buvo patvirtinta Lietuvos nacionalin darnaus vystymosi strategija. "Pagrindinis Lietuvos darnaus vystymosi siekis tas pats – pagal ekonominio ir socialinio

vystymosi, išteklių naudojimo efektyvumo rodiklius iki 2020 metų pasiekti 2003 metų ES valstybių vidurkį, pagal aplinkos taršos rodiklius – neviršyti ES leistiną normatyvą, laikytis tarptautinių konvencijų, ribojančių aplinkos taršą ir poveikį pasaulio klimatui, reikalavimų. Gyvendinti šis siekis manoma diegiant kuo naujausias, aplinkai mažesnę neigiamą poveikį darančias technologijas." [89 psl. 14]. Lietuvos darnaus vystymosi strategija turi gyvendinti darniojo vystymosi ir ES nuostatų principus (žr. 1 pav.).

1 pav. Lietuvos darnaus vystymosi strategijos principai. Sudaryta autoriaus remiantis [89].

Vienodis lyg principas reiškia, kad reikia gyvendinti dabarties kartos poreikius ir tuo pačiu nepakenkti ateities kartos galimybei gyvendinti jų poreikius ES ir kitur. Piliečių dalyvavimo principas reiškia, kad reikia sustiprinti piliečių suinteresuotumą dalyvaujant priimančioms sprendimams. Būtina skatinti švietimą darnaus vystymosi klausimais ir ugdyti visuomenės sąmoningumą. Būtina informuoti piliečius apie jų daromą poveikį aplinkai ir kokios yra galimybės pasirenkant darnesnius veiklos būdus. Strategijos integravimo principas reiškia, kad reikia skatinti ekonominius, socialinius ir aplinkos apsaugos veiksmų integravimą. Jie turi būti nuoseklūs, kad vienas kitą sustiprintų. Pavyzdžiui, atliekant subalansuotą poveikio vertinimą konsultuotis su suinteresuotais subjektais.

Atsargumo principas reiškia, kad jeigu yra bent menkiausi moksliniai abejoni, reikia taikyti atitinkamas vertinimo procedūras ir imtis galimų prevencinių veiksmų siekiant išvengti žalos žmoniai sveikatai ir aplinkai. Atsakomybės (teršėjas moka) principas reiškia, kad turėtų būti užtikrinama, kad kainos atspindėtų realias sąnaudas, kurias vartotojai patiria dėl vartojimo ir gamybos veiklos. Teršėjas turi atlyginti už žmonių sveikatai ir aplinkai padaromą žalą.

Ekologinio efektyvumo principas reiškia, kad gamyba ir paslaugos turi augti daug greičiau, nei yra naudojami gamtos išteklių. Tam pačiam gamini kiekiui pagaminti turėtų būti sunaudojama vis mažiau energijos ir gamtos išteklių. Turėtų būti gaunama daugiau, o naudojama mažiau. Pakeitimo principas reiškia, kad medžiagas, kurios yra pavojingos aplinkai ir žmoniai sveikatai turėtų būti pakeičiamos nepavojingomis. Išsenkančius išteklius reikia pakeisti atsinaujinančiais. Mokslo ir žinių principas reiškia, kad visų sektorių ir šakų vystymasis turėtų būti pagrįstas šiuolaikiškais mokslo laimėjimais, žiniomis, naujausiomis technologijomis darančiomis aplinkai kuo mažesni neigiamą poveikį. Daugiausia dėmesio buvo skiriama oro, vandens, analizuotos klimato kaitos, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės problemoms. Prie jų priskirtas ir atliekų tvarkymas. Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos gyvendinimui koordinuoja ir kontroliuoja Aplinkos ministerija. "Ilgalaikiai Lietuvos aplinkosaugos tikslai – sukurti socialinių, aplinkos ir ekonominių požiūriais tinkamiausi komunalinių, gamybos ir kitoje srityje susidarančių atliekų tvarkymo sistemų, sumažinti atliekų susidarymą ir jų neigiamą poveikį aplinkai, bei žmoniai sveikatai, užtikrinti racionalų atliekų energijos išteklių naudojimą, informavimą ir švietimą atliekų tvarkymo klausimais". [93, 133 punktas].

1.2 Atliekų tvarkymo politikos raida Lietuvoje

Aplinkos apsaugos politikos raida lemia daugybę veiksnių. Tokie kaip ekonominiai, socialiniai ir politiniai veiksniai, kurie yra dažniausiai susiję su šalies ekonominės plėtros augimu ir technikos pažanga. Z. Venckus apibūdina du aplinkos apsaugos politikos raidos būdus, kurie pateikiami 2 lentelėje [47]. 1990 m. atkurus Lietuvos nepriklausomybę atsirado galimybė vystyti nacionalinę gamtos apsaugos politiką. Svarbiausia tuo metu buvo aplinkos apsaugos problemos, bei kaip reorganizuoti aplinkos apsaugos teisę ir sukurti aplinkos apsaugos reikalavimus. Taip pat svarbu buvo sukurti efektyvią aplinkos poveikio vertinimo sistemą. Svarbu buvo sukurti ekonominio poveikio priemones ir tobulinti aplinkos apsaugos stebėjimo sistemą. Ne mažiau svarbu buvo bendradarbiauti su tarptautinėmis ir regioninėmis organizacijomis. Aplinkos apsaugos statyme buvo formuojama nacionalinė aplinkos apsaugos politika ir nacionalinė aplinkos apsaugos teisinė sistema. Aplinkos apsaugos statymo 5 straipsnyje teigiama, kad "LR Seimas, formuodamas

aplinkos apsaugos politiką nustato pagrindines aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo politikos kryptis, tvirtina aplinkos apsaugos strategiją" [67]. Lietuvos Respublikos Vyriausybė gyvendina aplinkos apsaugos politiką.

2 lentelė . Aplinkos apsaugos politikos raidos būdai

Iš „apačios į viršų“	Aplinkos problema turi būti pribrėžusi, svarbi nacionaliniu lygiu. Jei ji tampa svarbi kelioms šalims ar regionui, ją paviešinus, išanalizavus, apsvačius konferencijose ir aukščiausio lygio susitikimuose – tampa dvišaliais, regioniniais ar daugiašaliais susitarimais, kol pagaliau po ilgų diskusijų, debatų, derybų tampa tarptautinio lygio sutartinis (konvencijomis).
Iš „viršaus į apačią“.	Šiuo atveju šalys pasirašo ir ratifikuoja tarptautiniu ar regioniniu lygiu jau priimtas konvencijas, nors jų aplinkos apsaugos politika dar neturi tos konkrečios aplinkos problemos ar ji yra tik potenciali.

1992 m. buvo sukurta Lietuvos aplinkos apsaugos programa. Joje buvo apibrėžtos pagrindinės šalies politikos problemos. Šioje programoje buvo nurodoma tausoti gamtinius išteklius ir kintamą gamtą, tvarkyti aplinkos apsaugos reikalavimus. Programa buvo numatytos svarbiausias to meto gamtos apsaugos problemas, bei kaip jas spręsti. Priemonės numatytos programoje buvo kryptingai realizuojamos. Lietuvos aplinkos apsaugos strategija buvo parengta 1995 m. Joje buvo numatyta svarbiausios strategijos kryptys t.y. oro ir vandens apsauga nuo taršos, atliekų tvarkymas, gamtos išteklių apsauga, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimas. 1996 m. buvo patvirtinta Lietuvos aplinkos apsaugos strategija. Tuo pačiu metu Vyriausybė patvirtino veiksmų programą. Lietuvos aplinkos apsaugos strategijoje buvo nurodyti Lietuvos aplinkos apsaugos politikos principai. Dauguma Lietuvos aplinkos apsaugos politikos principų atitinka ES aplinkos apsaugos prioritetus ir politikos principus.

LR Vyriausybė 2003 m. patvirtino Nacionalinį darnaus vystymosi strategiją. "Darnaus vystymosi strateginis tikslas - suderinti aplinkosaugos, ekonominio ir socialinio vystymosi interesus, užtikrinti švari ir sveiką aplinką." [78, 112 punktą]. 1996-2001 m. buvo parengtas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, kuriuo buvo siekiama nustatyti regioninius skirtumus, suformuluoti strateginius tikslus ir plėtros kryptis, veiklos prioritetus ir nustatyti jų gyvendinimo galimybes. Šio plano nuostatos galioja iki 2020 m. 2002 m. LR Seimas patvirtino Bendrąjį planą. [79].

2 pav. 10 regionini atliek tvarkymo centr [64]

"Lietuva tapo visateise Europos Sąjungos nare 2004 m. Todėl vertinant Lietuvos aplinkos būklę, labai svarbi ES aplinkos apsaugos politika. Nors pastaraisiais metais esminiai pokyčiai ir nevyko, tačiau, vertinant padėtį per ilgesnį laikotarpį, galima teigti, kad tinkamai suformuotos ir gyvendintos aplinkos politikos kryptys kai kuriose srityse jau leido gerokai pagerinti padėtį ir sumažinti aplinkai daromą poveikį. Analogiškos tendencijos fiksuojamos ir kai kuriuose Europos aplinkos būklės vertinimo sektoriuose" [47, p. 52]. Aplinkos apsaugą Lietuvoje reglamentuoja LR Konstitucija, kurioje yra nurodoma, kad „Valstybė rūpinasi natūralios gamtos aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos išteklių“ [6].

Svarbiausias aplinkos apsaugai yra Aplinkos apsaugos statymas. Šis statymas yra nukreiptas aplinkos, kuri yra nacionalinis turtas, apsaugai ir racionaliam, ekologiškam naudojimui. Statymas nustato pagrindinius aplinkos apsaugos principus. Jame nurodomas valstybinio aplinkosaugos valdymo aparatas, kuris reguliuoja santykius aplinkosaugoje. Jo tikslas nustatyti juridiniams, bei fiziniams asmenims teises ir pareigas išsaugant biologines vairovines, ekologines sistemas, bei kraštovaizdį. Jo tikslas užtikrinti, kad būtų sveika ir švari aplinka. Taip pat nurodo, kad būtų racionaliai naudojami gamtos išteklių, bei vadinamosios pagrindinės ekologinės gerovės užtikrinimo priemonės. Remiantis Aplinkos apsaugos statymo pagrindu yra priimami specialieji aplinkosauginiai teisės aktai, reglamentuojantys atskiras aplinkosaugos sferas (23 str. Atliekų tvarkymas). "Atliekų tvarkymo statymas nustato bendrusius atliekų prevencijos, apskaitos, surinkimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo reikalavimus, kad būtų išvengta atliekų neigiamo poveikio žmonėms sveikatai ir aplinkai, bei pagrindinius atliekų tvarkymo sistemų organizavimo ir planavimo principus" [2].

Vyriausybės patvirtintame Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane savivaldyboms rekomenduota steigti regionines atliekų tvarkymo sistemas. Vadovaujantis šiuo nutarimu, 2000–2006 m. Lietuvoje steigta 10 regioninių atliekų tvarkymo centrų: Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus. Steigiant centrus siekta užtikrinti atliekų tvarkymo užduočių vykdymą ir, efektyviai panaudojant ES paramą, organizuoti regioninių atliekų tvarkymo sistemų sukūrimą. Sukurti regioniniai atliekų tvarkymo centrai vykdo regioninių atliekų tvarkymo sistemų kūrimo projektus. Taip pat buvo uždaromi seni svertynai. "2006 m. Lietuvoje buvo registruota 850 komunalinių atliekų svertynų (užterštų teritorijų), iš kurių buvo naudojama apie 300–350. rengta 11 naujų, ES reikalavimus atitinkančių regioninių svertynų. rengtos didžiulės atliekų surinkimo ir žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės. Pradėtos rengti organizacijos atliekų tvarkymo sistemose regionuose, apimančios atliekų surinkimą, rūšiavimą, vežimą, šalinimą, mokymus už atliekų tvarkymą nustatymais ir kt." [57]. Regioniniai atliekų tvarkymo centrai toliau plėtoja regionines atliekų tvarkymo sistemas (žr. 2 pav.).

1.3 Atliekų tvarkymo hierarchija ir tvarkymo principai.

Atliekų tvarkymo politikoje ir statybose Europos Komisija nustatė aiškius pasirinkimus tvarkant atliekas hierarchiškai. Atliekų tvarkymo hierarchija pirmą kartą buvo pateikta Bendrojoje atliekų direktyvoje [19]. Remiantis ja buvo apibrėžtos svarbiausios strategijos (žr. 3 pav.). Atliekų vengimas – susidarančių kiekių ir pavojingumo mažinimas, kad būtų kuo mažesnis poveikis aplinkai. Tokiu būdu mažėja atliekų surinkimo ir tvarkymo kaina. Šis pasirinkimas padidina gamybos ir gamtinių išteklių panaudojimą efektyviai, bet tuo pačiu reikalauja ir didesnių investicijų. Susidarančių atliekų kiekio mažinimas. Pakartotinis atliekų panaudojimas reiškia, kad atliekas reikia tik surinkti, tačiau beveik arba visiškai jų neapdorojant. Atliekų perdirbimui reikalinga atliekų surinkimo ir paruošimo perdirbti sistema, taip pat veiksmingas atliekų perdirbimo būdas. Atliekų panaudojimui energijai gauti reikalinga atliekų surinkimo ir rūšiavimo sistema, kuri atskiria degiąją dalį. Deginant atliekas gaunama energija. Tačiau medžiagos, kaip gamtiniai išteklių prarandamos. Atliekų šalinimas svertynuose arba sudeginimas yra paskutinis pasirinkimas tinkamas tik tuomet, kai nebelieka kitų alternatyvų.

"Laikantis nustatytų prioritetų turi būti vengiama atliekų susidarymo. Atliekos, kurių ne manoma išvengti, perdirbamos ar kitaip panaudojamos. Panaudojamos tokiais būdais, kad kuo mažiau jų būtų šalinama svertynuose ir kituose šalinimo renginiuose" [94, 66 punktas]. Lietuvos Respublikos patvirtintame "Valstybiniame strateginio atliekų tvarkymo plane" IV skyriuje reglamentuota atliekų tvarkymo hierarchija tam tikra tvarka [4]. Pirmiausia yra kalbama apie

prevencij ir paruošimas atliek pakartotiniam naudojimui ir perdirbimui. Laikantis atliek hierarchijos yra vengiama atliek susidarymo arba stengiam si taikyti kitokias prevencijos priemone s. Atliekos kuri ne manoma išvengti turi b ti perdirbtos ar panaudotos taip, kad j b t kuo mažiau šalinama s vartynuose. Kita svarbi problema - atliek prevencija.

"Atliek prevencijos tikslas – vengti atliek susidarymo, mažinti susidaran i ir nenaudojam atliek kiek , mažinti kenksming medžiag kiek medžiagose ir produktuose. Naudoti produktus pakartotinai ar prailginti j gyvavimo cikl , taip sumažinant neigiam poveik aplinkai ir visuomen s sveikatai. Atliek prevencijai gyvendinti vykdoma integruota produkt politika, skatinama švaresn gamyba ir taikomos mažinan ios atliekas technologijos. Gamybai naudojama kuo mažiau kenksming medžiag , vykdomas ekologinis gamini projektavimas, produkt gamybai taikomas b vio ciklo principas, gaminami ilgai naudojami ir lengvai perdirbami gaminiai, taikomos užstato sistemos, atliekami savanoriški aplinkos apsaugos auditai, diegiamos aplinkos apsaugos vadybos sistemos, skatinamas tausojantis vartojimas, racionalus ištekli , bei medžiag naudojimas" [5., IV skyrius, 218 punktas.,33 psl.].

Yra rengiami ir gyvendinami gamtos išteklius taupantys ir atliek mažinantys planai. Tai pat aplinkosaugos planai ir atliek kontroliavimo priemone s. Nustatomos kontroliuojamos medžiagos, gaminiai, importas, prekyba, bei naudojimas. Yra taikomi Lietuvos ir Europos standartai pakuo i gamybai. Svarbu, kad visuomen b t informuota apie atliek prevencij ir pakartotinio gamini naudojimo naud . Taip pat svarbu, kad visuomen b t informuota apie galim gamini pavojingum ir j darom poveik aplinkai. Paruošimo naudoti pakartotinai tikslas yra tikrinant, valant parengti atliekomis tapusius produktus, kad jie b t v l tinkami naudoti be pradinio apdirbimo. Siekiama kuo daugiau naudoti tokius produktus ar j sud tes dalis, skatinant paruošti pakartotiniam naudojimui. Atliek perdirbimas skatinamas r šiuojant j susidarymo vietose, diegiant antrini žaliav , biologiškai skaidži atliek atskiro surinkimo sistemas ir r šiovimo linijas. Taip pat yra taikomas gamintojo atsakomyb s principas ir ekonomin s priemone s (mokestis už aplinkos teršim , administracin atsakomyb). Kitoks atliek naudojimas skatinamas teisin mis ir ekonomin mis priemone mis (mokestis už s vartynuose šalinamas atliekas). Atliek šalinimas, kuris nekelia pavojaus visuomen s sveikatai ir aplinkai, užtikrinamas rengiant aplinkos apsaugos reikalavimus atitinkan ius atliek šalinimo renginius. Atliekas yra draudžiama šalinti s vartynuose ar jas deginti renginiuose, kurie neatitinka aplinkos apsaugos aktuose nustatyt reikalavim . Uždaromi visi aplinkos apsaugos ir visuomen s sveikatos saugos reikalavim neatitinkantys s vartynai. Diegiamos efektyvios steb jimo priemone s s vartyno veiklos metu ir po s vartyno uždarymo. Atliekos apdorojama taip, kad atitikt atliek pri mimo s vartynus kriterijus.

3 pav. Atliek tvarkymo hierarchija [37]

Svarbiausi strategijos yra atliek mažinimas, pakartotinis j panaudojimas, bei j perdirbimas. Hierarchijos pagrindinis tikslas yra gauti maksimali naud iš produkt ir kad susidarytu kuo mažesnis atliek kiekis. A. Vaišnoras [38, p. 100] teigia, kad ES atliek tvarkymas grindžiamas šiais pagrindiniais principais. Atliek prevencija arba atliek tvarkymo hierarchija. Atliek tvarkymo rengini pakankamumo principas. Geriausi prieinam gamybos b d taikymo principas. Artimumo principas. Gamintojo atsakomyb arba principas "terš jas moka".

„Geriausias prieinamas gamybos b das“ yra veiksmingiausia ir pažangiausia veiklos ir jos vykdymo metod pl tojimo pakopa, kuri rodo, ar tam tikras gamybos b das praktiškai iš esm s gali b ti pagrindu nustatant išmetam teršal ribines vertes, skirtas teršal išmetimo prevencijai, o jei tai ne manoma, mažinti teršal išmetim ir j poveik visai aplinkai. „Gamybos b das“ yra tiek naudojama technologija, tiek ir b das ,kuriuo renginys suprojektuotas, pastatytas, aptarnaujamas, eksploatuojamas ir uždaromas. „Prieinamas“ gamybos b das yra gamybos b das, išpl totas tokiu mastu, kuris leidžia j gyvendinti atitinkamame pramon s sektoriuje, esant ekonomiškai ir techniškai tinkamoms s lygoms, atsižvelgiant kaštus ir pranašum nepaisant to, ar tas gamybos b das naudojamas arba kuriamas konkre ioje valstyb je nar je ar ne, jei tik jis yra prieinamas veiklos vykdytojui. „Geriausias“ yra veiksmingiausias, siekiant aukšto visos aplinkos apsaugos lygio" [65].

Artimumo ir atsargumo principai. Artumo principas reiškia, kad atliekos turi b ti apdorojamos ar šalinamos kiek galima ar iau j susidarymo vietos. Tokiu b du siekiama sumažinti pavojing atliek keliamas rizikas j pervežimo metu. Atsargumo principas reiškia, kad turi b ti taikomi

geriausi prieinami gamybos būdai. Atliek tvarkymo rengimų eksploatacija neturi kelti pavojaus aplinkai. Ji turi būti efektyvi ir ekonomiška.

„Terš jas moka“ ir „Gamintojo atsakomybė“ principai reiškia, kad atliek tvarkymo išlaidas turi padengti jų turtojai arba atliek gamintojai. Terš jas turi padengti išlaidas, susijusias su priemonėmis, užtikrinančiomis tinkamą aplinkos būklę. Atliek tvarkymo atveju tai būtu atliek surinkimo, vežimo, apdorojimo, priešingos po uždarymo išlaidos. Gamintojo atsakomybės principas yra susijęs su „Terš jas moka“ principu. Gamintojai, kurie gamina produkciją ir kurią panaudojus ji tampa atliekomis, tampa finansiškai atsakingi už visą savo gaminių gyvavimo ciklą ir šiuos gaminių atliek tvarkymą. Principas „terš jas moka“ Lietuvoje taikomas tvarkant gamybos ir kitos kinės veiklos susidarančias atliekas. Šis principas taip pat taikomas ir kuriant komunalinį atliek tvarkymo sistemą. Gamintojo atsakomybės principas taikomas siekiant vengti naudoti pavojingas medžiagas gaminiuose ir pakuoje gamyboje. Šiuo principu siekiama užtikrinti kuo didesnę gaminių ir pakuoje atliek surinkimą ir perdirbimą, bei antrinių žaliavų naudojimą. Svarbu yra kuo galima labiau sumažinti atliek tvarkymo išlaidas, tenkančias gyventojams, perkelti jas vartotojui, bei mažinti atliek tvarkymo išlaidas savivaldyboms.

Apibendrinant galima teigti, kad politikos formavimas ir gyvendinimas užima svarbią vietą viešajame sektoriuje. Saugus atliek tvarkymas yra vienas iš svarbiausių Lietuvos atliek politikos tikslų. Lietuva vykdydama tarptautiniussipareigojimus siekia pagerinti šalies aplinkos kokybę ir gyvendina nacionalinio lygmens atliek tvarkymo politiką. Darnusis vystymasis yra kolektyvinis procesas, todėl svarbu traukti visuomenės sluoksnius gyvendinimui. Aplinkos problemų sprendimui, prevencijai lemia ne vien statymai ar ekonominės priemonės. Labai svarbus visuomenės požiūris, informuotumas ir dalyvavimas. Atliek tvarkymo principai padeda pasirinkti atliek tvarkymo strategijas. Bet kokios pasirinktos atliek tvarkymo strategijos tikslas yra sukurti atliek tvarkymo sistemą užtikrinančią visuomenės poreikius, bei užtikrinti gerą aplinkos apsaugos kokybę. Principas „terš jas moka“ taikomas komunaliniame atliek tvarkymo sistemos kūrimo metu, bei tvarkant gamybos ar kitos kinės veiklos susidarančias atliekas.

2. ATLIEK TVARKYM REGLAMENTUOJAN I TEIS S AKT ANALIZ

2.1. Atliek tvarkymo reglamentavimas Europos S jungoje

Atliek tvarkym galima valdyti dvejopai. T.y. naudojant kontrol s priemones arba taikant ekonomines priemones. Prie ekonomini s priemoni galima priskirti mokes io už aplinkos teršim statym . Šiuo statymu remiantis apmokestinamos pakuot s, tam tikros gamini grup s, kurios kelia pavoj aplinkai ir žmoni sveikatai. ES šalyse yra naudojami teis s aktai reglamentai. Reglamentai yra griež iausias teis s aktas, kurio taikymas yra privalomi visose šalyse nar se. Jo galiojimui nereikia teisinio perk limo ir gyvendinimo žingsni .

"Apie 10 proc. ES aplinkos teis s akt yra reglamentai. Jie yra tiesiogiai privalomi valstyb ms nar ms ir yra viršesni už visus šiems dokumentams prieštaraujan ius nacionalin s teis s aktus. Valstyb s nar s negali reglament nuostat perkelti nacionalin teisyn , netgi jei nacionaliniai teis s aktai identiški konkre iam reglamentui. Reglamentai taikomi kai reikia kurti bendras ES šalyse sistemas : fond , institucij , savanorišk ES schem , toki kaip gaminio arba prekybos reguliavimo (nykstan ios r šys, atliek transportavimas). Valstyb s nar s turi steigti reglamente numatytas institucijas ir nustatyti j veiklos tvark ; Jos taip pat turi panaikinti reglamentams prieštaraujan ias nacionalin s teis s nuostatas. Reglamentai tampa tiesiogiai privalomi j sigaliojimo dien ." [38, p. 18]. Direktyvos yra teis s aktai, kurie privalomi visoms šalims nar ms, ta iau j priemones ir gyvendinimo tvark šalys nar s pasirenka pa ios. Direktyvos dažniausiai taikomos ES aplinkos apsaugos teise. Bendrosiose direktyvose bendrieji teis s akt principai, tvarka ir reikalavimai nustatomi skirtingiems aplinkos sektoriams (oro, atliek , vandens). Valstyb s nar s turi priimti statymus, teis s aktus ir tvark , kad gyvendint direktyv iki nustatytos perk limo dienos. Dažniausiai tai b na dveji metai nuo ES teis s akt sigaliojimo dienos. Jie sigalioja praktinio taikymo dien , jei pa ioje direktyvoje nenurodyta kita konkreti data.

Direktyvos sigalioja jose nurodyt dien arba 20 - j diena nuo paskelbimo Official Journal . Sprendimai yra teis s aktai, privalomi tik sprendim adresatui (monei, valstybei ir kt.). " sigalioja pranešus tai šaliai arba kelioms šalims, kurioms jie skirti. Sprendimais apibr žiami smulk s administraciniai reikalavimai arba atnaujinami techniniai reglamento ar direktyvos aspektai, tad juos taikyti privalu toms šalims, kurioms jie skirti, sprendim sigaliojimo dien ."[38, p. 19]. Rekomendacijos yra teis s aktai, kurie n ra teisiškai privalomi. Rekomendacijos naudojamos kaip moralinio ir teisinio poveikio priemon . Prie j galima priskirti pranešimus ar kitus politiniai

dokumentai, susijusius su ES aplinkos apsaugos politika. ES teisės aktus atliek tvarkymo srityje galima būtų suskirstyti į tris grupes. Tai būtų bendrieji atliek tvarkymo teisės aktai, atliek tvarkymo renginius reglamentuojantys teisės aktai, specifiniai atliek srautus reglamentuojantys teisės aktai.

Bendriesiems teisės aktams priklausyt "Direktyva dėl atliek (75/442/EEB), (91/156/EEB), kuri nustato ES atliek tvarkymo politikos pagrind . Joje pateikti atliek tvarkymo terminai, apibr žimai, pagal j draudžiamas nekontroliuojamas atliek šalinimas, suformuluotas reikalavimas atliekas šalinti nekeliant pavojaus, triukšmo, kvap . teisinti atliek apskaitos reikalavimai, kurie galioja tiek atliek tur tojams, tiek surink jams ir tvarkytojams, aptarti surink j ir vež j registravimo reikalavimai, leidim išdavimas atliek šalintojams, suformuluotas principas „terš jas moka“ ,bei pateiktas bendras atliek s rašas." [95, 39 psl.]. Direktyva dėl pavojing atliek (91/689/EEB). Šioje direktyvoje aptartos taisyklės pavojingoms atliekoms. Joje, bes lygiškai reikalaujama, kad būtų vykdoma pavojing atliek apskaita nuo j susidarymo iki galutinio pašalinimo. Joje taip pat suformuluotas pavojing atliek nemaišymo tarpusavyje reikalavimas j tvarkymo stadijose. Maišyti galimas tik jas šalinant ar perdirbant. Sprendimu 2000/532/EB sudarytas pavojing atliek s rašas, kuris yra pastoviai perži rimas ir atnaujinamas. Reglamentas dėl atliek vežimo (EEB/259/93), (EB/2557/2001). Šiame reglamentas tvirtinti pagrindiniai Bazelio konvencijos reikalavimai. Draudžiami neteis ti pavojing atliek pervežimai. "Pagal pervežam atliek pavojingum , sudaryti žaliasis, geltonasis ir raudonasis s rašai. Nustatyti reikalavimai pervežam pavojing atliek pakavimas ir ženklinimas." [95, 40 psl.].

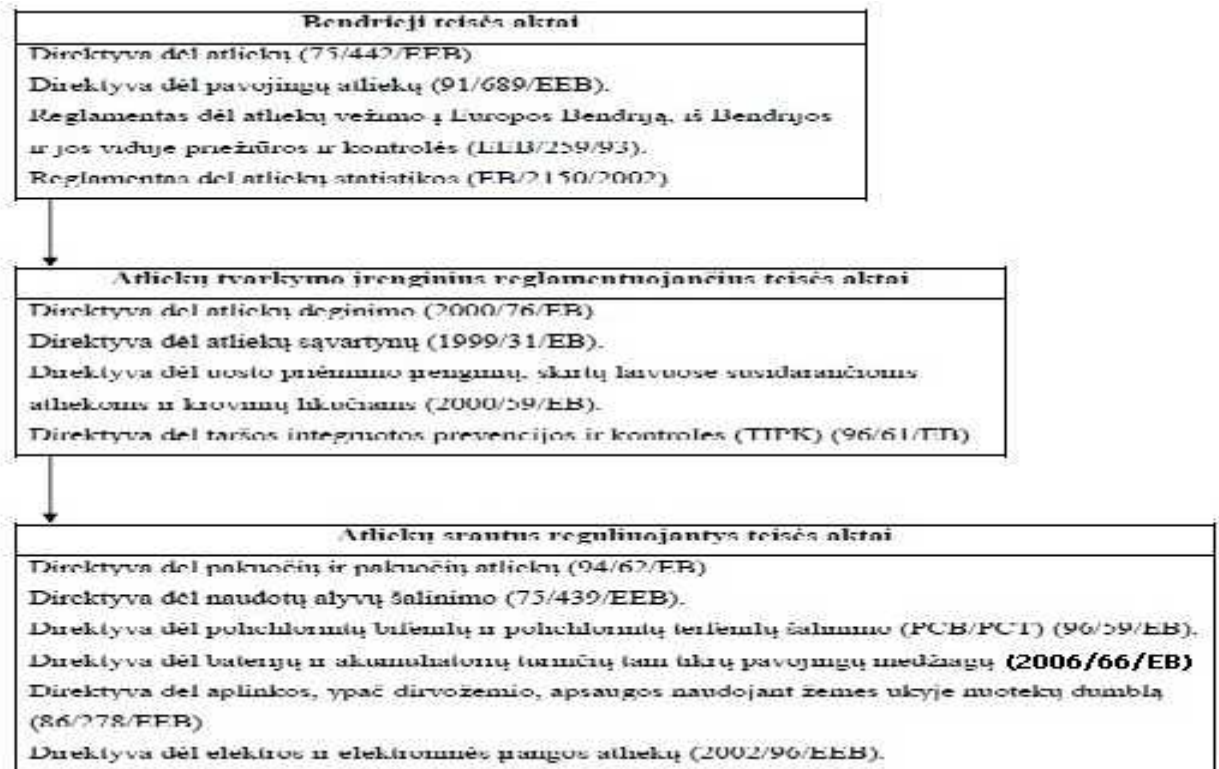
Tvarkymo rengini kontrol vykdo Direktyva dėl atliek deginimo (2000/76/EB). 2005 metais direktyva sigaliojo visiems atliek deginimo renginiams Direktyvos reikalavimai netaikomi mažiems renginiams (iki 50 t/metus). Direktyvoje suformuluoti skirtingi techniniai deginimo reikalavimai pavojingoms ir nepavojingoms atliekoms.

Direktyva dėl atliek s vartyn (1999/31/EB). S vartynai atliek tvarkymo hierarchijoje, pagal aplinkosauginius prioritetus užima paskutin viet . Direktyvoje suformuluoti terminai, apibr žimai, vesta s vartyn klasifikacija. Skirting tip s vartynams yra taikomi skirtingi reikalavimai rengimui, prieži rai. Bet koki atliek s vartynams vesti griežti reikalavimai j rengimui, eksploatacijai, uždarymui ir prieži rai po uždarymo. Kiekvienas s vartynas turi tur ti draudžiam šalinti atliek s rašus.

Atliek sraut kontrolei priskiriami Direktyva dėl pakuo i ir pakuo i atliek (94/62/EB). Direktyva dėl naudot alyv šalinimo (75/439/EEB. 87/101/EEB). Direktyva dėl polichlorint bifenil ir tertfenil PCB/PCT šalinimo (96/59/EB; 76/769/EEB). Direktyva dėl baterij ir akumuliatori (91/157/EB panaikinta, pakeit 2006/66/EB); Direktyva dėl aplinkos, ypa

dirvožemio, apsaugos naudojant žemės ūkyje nuotekų dumbli (86/278/EEB). Direktyva dėl elektros ir elektroninės rangos atliekų (2002/96/EB; 2002/95/EB; iš dalies pakeičiama 2008/34/EB) ir kiti. Šiems specifiniams atliekų srautams galioja ne tik bendri atliekų tvarkymo principai, bet nurodytuose teisės aktuose suformuluoti ir detalesni bei griežtesni atliekų tvarkymo reikalavimai.

3 lentelė. ES valdymo sektoriaus teisės aktai [44, p.47]

Direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų [27] nustatė tikslus dėl atliekų panaudojimo ir perdirbimo. Direktyva taikoma visoms pakuotėms ir visoms pakuočių atliekoms, gaminamoms ar naudojamoms pramonės, prekybos, paslaugų, buities ir kitose srityse, nepriklausomai nuo naudotų medžiagų. Svarbu apsaugoti aplinką nuo pakuočių ir pakuočių atliekų poveikio. Geriausias būdas yra mažinti bendrą pakuočių apimtį. Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo prioritetą pirmiausia teikiama pakuočių atliekų prevencijai. Papildomi principai yra pakuočių pakartotinis naudojimas, perdirbimas ir kitos priemonės kuriomis būtų sumažintas atliekų kiekis. Valstybės narės turi sukurti sistemas, kurios garantuotų panaudotų pakuočių ir pakuočių atliekų grąžinimą. Aplinkosaugos požiūriu perdirbimui reikia laikyti svarbia atliekų naudojimo dalimi. Energijos gavyba yra vienas iš efektyvių pakuočių atliekų naudojimo būdų.

Šios direktyvos tikslas yra suderinti pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo priemones, kad būtų galima užkirsti kelią daryti poveikį aplinkai arba mažinti to poveikio ir tokiu būdu užtikrinti aukštą

aplinkosaugos lyg . Taip pat, kad būtų galima užtikrinti vidaus rinkos funkcionavimą ir išvengti prekybos kliūčių, bei konkurencijos iškraipymo ir apribojimo. Šiuo tikslu direktyvoje nustatomi papildomi pagrindiniai principai. T.y. pakartotinis pakuočių naudojimas, perdirbimas ir kitos pakuočių atliekų panaudojimo formos. Tokiu būdu būtų sumažintas galutinis tokių šalintinų atliekų kiekis. Valstybės narės turi užtikrinti, kad švino, kadmio, gyvsidabrio ir heksavalentinio chromo bendra koncentracija pakuotėje ar sudedamosiose pakuotės dalyse neviršytų leistinos normos. Pakuotės turi būti gaminamos kad pakuotės atitiktų saugos, higienos ir pakuojamam produktui keliamus bei vartotojui priimtinius reikalavimus. Direktyva 75/439/EEB dėl naudotų alyvų šalinimo [28], vėliau pakeista ir papildyta direktyva 87/101/EEB [29]. Direktyva nustato, kad valstybės narės užtikrinti saugą naudotų alyvų surinkimui ir šalinimui. Prioritetas teikiamas naudotų alyvų įdegimui direktyvoje nustatytais sąlygomis ir jų kontroliuojamam laikymui sandėliuose, bei šalinimui. Direktyva draudžia naudotas alyvas išleisti vandens telkinius ar drenažo sistemas, šalinti ar išpilti ant dirvos ir taip sukelti dirvožemio užteršimo pavojų. Taip pat draudžia nekontroliuojamai šalinti alyvų perdirbimo atliekas, naudotų alyvų perdirbimą galinti sukelti oro taršą, viršijanti statymų nustatytą ribą. Naudotas alyvas šalinanios monijos privalo gauti leidimus, o naudotas alyvas renkančios monijos privalo būti registruojamos ir atitinkamai kontroliuojamos. Valstybės narės leidžiama kompensuoti naudotų alyvų surinkimo ir šalinimo metu monijoms patirtus nuostolius pagal principą "teršėjas moka", bet būtina nepažeisti konkurencijos sąlygų ir nesudaryti prekybos naudotų alyvų produktais kliūčių. Šalys yra pareigojamos kas trejus metus parengti ataskaitas apie panaudotų alyvų šalinimo padėtį ir pateikti Komisijai.

Baterijų ir akumuliatorių direktyva 2006/66/EB [32], panaikinusi ankstesnę direktyvą 91/157/EB taikoma tik baterijoms ir akumuliatoriams, kuriuose yra tam tikrų pavojingų medžiagų. Ja siekiama sumažinti naudotų baterijų ir akumuliatorių keliamos taršos lygį. Joje nustatyti apribojimai gyvsidabrio, kadmio ir švino kiekiams. Joje reikalaujama išseiktas baterijas ir akumuliatorius surinkti atskirai nuo kitų atliekų ir tinkamai paženklinti. Valstybės narės turi parengti baterijų ir akumuliatorių tvarkymo programas. Direktyva draudžia prekiauti visomis šarminėmis mangano baterijomis, kuriose gyvsidabris sudaro daugiau nei 0,025 proc. svorio.

Direktyva dėl elektros ir elektroninių rangos atliekų (2002/96/EB; 2002/95/EB; 2008/34/EB). Direktyva 2008/34/EB [34] iš dalies pakeičia direktyvą 2002/96/EB. Direktyvos 2008/34/EB dėl elektros ir elektroninių rangos atliekų pagrindinis tikslas atliekų prevencija, bei tokių atliekų pakartotinis naudojimas, perdirbimas ir kitoks panaudojimas, siekiant mažinti šalinimui skirtų atliekų kiekį. Direktyva taikoma buitiniams elektriniams prietaisams, IT ir telekomunikacijų prietaisams, plataus vartojimo prietaisams, apšvietimo renginiams, elektriniams ir elektroniniams rankiams, žaislams, medicininiams rangos sistemoms, priežiūros ir kontrolės instrumentams,

pardavimo automatams. Būtina sumažinti šalinam atliek kieki ir tokiu būdu taupyti gamtinius išteklius, juos pakartotinai naudojant, perdirbant, kompostuojant ir gaunant energiją iš atliek . Kiekvienu atliek tvarkymo atveju turi būti atsižvelgiama aplinkos ir ekonominius padarinius. Vis pirma pirmenybė turi būti teikiama pakartotiniam atliek naudojimui ir utilizavimui. Susidaraniai elektros ir elektroninės rangos atliek kiekiai sparčiai didėja. Tvarkant atliekas didžiausi susirpinimą kelia rangos pavojingi komponentai.

Direktyva 2000/53/EB [35] dėl eksploataavimo netinkam transporto priemonių nustato priemones atliek prevencijai, eksploatuoti netinkam transporto priemonių, bei jų dalių pakartotiniam naudojimui, perdirbimui. Ji taikoma transporto priemonėms ir eksploatuoti nebetinkamoms transporto priemonėms, jų dalims ir medžiagoms. 7 straipsnyje taip pat yra numatyti perdirbimo ir naudojimo tikslai, kurie turi būti pasiekti iki 2015 m. Direktyvoje nurodomos surinkimo, apdorojimo, naudojimo, pakartotinio naudojimo, išmontavimo, kodavimo, bei kitos priemonės, susijusios su netinkamu naudoti automobilių utilizavimu.

2.2. Atliek tvarkymo teisinis aplinkos Lietuvos Respublikoje analizė .

Lietuvos Respublikoje atliek tvarkymo strategijos principai suformuluoti ir bendrieji atliek tvarkymo reikalavimai pateikti LR Atliek Tvarkymo statyme, atliek tvarkymo taisyklėse, Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane, bei LAND 32-99. Tai yra gamtos išteklių naudojimo leidimų išdavimo ir gamtos išteklių naudojimo limitų, bei leistinos taršos aplinkos normatyvų nustatymo tvarka. Neteko galios. LAND 32-99 galiojimo pabaiga nurodyta AM 2005-06-29 sak. Nr. D1-330 (4 p.) Dėl AM 2002-02-27 sak. Nr. 80 “Dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisykli patvirtinimo pakeitimo”. LR aplinkosauginė politika šiuo metu suderinta su ES teisine baze. LR atliek tvarkymo strategija ir bendrieji atliek tvarkymo principai, taip pat remiasi ES teisės aktais. LR teisės aktai, aplinkosauginiai dokumentai atliek tvarkymo srityje paruošti pagal ES Reglamentą ar Direktyvų reikalavimus.

Tvarkymo renginių kontrolė Lietuvoje vykdoma remiantis Respublikos teisiniais dokumentais. Jiems priskiriami atliek švartynų rengimo, eksploataavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklės [7]. Atliek utilizavimas deginant vykdoma remiantis atliek deginimo aplinkosauginiais reikalavimais. (Nr. 699, 2002-12-31). Lietuvos Respublikos biokuro, biodegalų ir bioalyvų statymu. Biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004-2010 metais programa (Nr. 133-4786, 2004).

Specifini atliekų surašymo kontrolė Lietuvoje vykdoma remiantis pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo statymu. Aplinkos ministro 2001 m. gruodžio 21 d. sakymo Nr. 625 "Dėl Išeikvotų baterijų ir akumuliatorių tvarkymo taisykli patvirtinimo" pakeitimo. Valstybės žinios, 2008-07-21, Nr. 86-3439. Pesticidų atliekų tvarkymo reglamentu. Polichlorint, bifeniil ir polichlorint terfenil (PCB/PCT) tvarkymo taisyklės. LR Radioaktyvių Atliekų Tvarkymo statymu. HN 66:2013 medicininiai atliekų tvarkymo saugos reikalavimai. Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklės. Elektros ir elektroninės rangos bei jos atliekų tvarkymo taisyklės.

Aplinkos apsaugos statymas [67] reguliuoja visuomeninius santykius aplinkosaugos srityje, apibrėžia funkcijas ir atsakomybę pasiskirstymą aplinkos apsaugos srityje ir tuo pačiu perkelia esminius Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus – nustatyti už gyvėdiniui atsakingas institucijas, taip pat nustato pagrindines juridiniui bei fiziniui asmeniui teises ir pareigas išsaugant LR biologiniui vairovius, ekologines sistemas bei kraštovaizdį, užtikrinant sveiką ir švarią aplinką, racionalų gamtos išteklių naudojimą LR, jos teritoriniuose vandenyse, kontinentiniame šelfe ir ekonominiame zonoje.

Atliekų tvarkymo statymas [2] perkelia LR teisinę bazę Direktyvos dėl atliekų (75/442/EEB; 91/156/EEB) ir Direktyvos dėl pavojingų atliekų (91/689/EEB; 94/689/EEB) nuostatas ir nustato pagrindinius atliekų tvarkymo reikalavimus. Jo paskirtis nustatyti bendruosius atliekų prevencijos, apskaitos, surinkimo, saugojimo, vežimo, naudojimo, šalinimo reikalavimus. Nustatyti pagrindinius atliekų tvarkymo sistemų organizavimo ir planavimo principus. Šiame statyme suformuluoti pagrindiniai su atliekų tvarkymu susiję suvokimo apibrėžimai, bei tvarkymo principai. Atliekų tvarkymo statyme numatomos vairios ministerijų ir savivaldybių funkcijas organizuojant atliekų tvarkymą. Aplinkos ministerija yra pagrindinė institucija, organizuojanti atliekų tvarkymą, teisės aktų rengimą, bei gyvėdinimo priežiūrą. Ši ministerija koordinuoja kitas valstybės institucijas, savivaldybių veiklą atliekų tvarkymo srityje. Aplinkos ministerija ieško finansavimo šaltinių valstybės institucijų ir savivaldybių parengtiems atliekų tvarkymo projektams finansuoti. Savivaldybių institucijoms pavedama organizuoti komunalinius atliekų tvarkymo sistemas, kurios yra būtinos jų teritorijose susidaranioms komunaliniams atliekams tvarkyti. Statyme taip pat nurodoma, kad prioritetingiems tikslams gyvėdinti turi būti parengtas valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas. Aplinkos apsaugos statymas numato, kad už atliekų tvarkymą Lietuvoje atsako vietos savivaldos institucijos (išskyrus pavojingas ar radioaktyvias medžiagas). Statyme nurodomi konkretūs reikalavimai savivaldybėms.

Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo statymas [15]. "Vadovaudamasi šiuo statymu LR Vyriausybė priima sprendimus dėl konkrečių saugyklų ir kapinynų projektavimo, statybos, ir jų eksploatavimo nutraukimo. Taip pat nustatyta tvarka skiria žemės sklypus radioaktyviųjų atliekų

saugykloms ir kapinynams, remia ir finansuoja mokslinio tyrimo ir naujų technologijų diegimo programų gyvendinimą, bei radioaktyviųjų atliekų tvarkymo specialistų rengimą, priima teisės aktus, reglamentuojančius branduolinių ir radioaktyviųjų medžiagų sigijimą, saugojimą, transportavimą ir laidojimą tvarką, arba paveda nustatyta tvarka priimti juos galiotoms institucijoms." [15, 3 skirsnis 4 str.].

LR pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo statymas [11] nustato pagrindinius pakuočių reikalavimus, bendruosius LR gaminam ir LR vežam pakuočių ir pakuočių atliekų apskaitos, ženklinimo, surinkimo, naudojimo reikalavimus, kad būtų išvengta pakuočių ir pakuočių atliekų neigiamo poveikio aplinkai ir žmonėms sveikatai. Taip pat gamintojai, importuotojai, pardavėjai, vartotojai, atliekų tvarkytojai teises ir pareigas tvarkant pakuotes ir pakuočių atliekas. Minuto statymo nemažai reikšmę gyvendinant Europos Sąjungos reikalavimus, bei užtikrinant aplinkos apsaugą Lietuvoje. LR aplinkos ministro sakymu „Dėl pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisykli patvirtinimo“ patvirtintos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisyklės [68].

Šios taisyklės parengtos, vadovaujantis Atliekų tvarkymo taisyklėmis, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/62/EB, dėl pakuočių ir pakuočių atliekų, LR atliekų tvarkymo statymu, LR pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo statymu, Valstybiniu strateginiu atliekų tvarkymo planu. Taisyklėse numatyta, kad pakuočių medžiagų tiekėjai, pakuočių ir supakuotų gaminių gamintojai, importuotojai, pardavėjai, vartotojai turi imtis visų galimų ir ekonomiškai pagrįstų priemonių pakuočių atliekų kiekiui, bei neigiamam poveikiui žmonėms sveikatai ir aplinkai mažinti. Monon privalo tvarkyti pakuočių atliekas taip, kad būtų vykdytos nustatytos surinkimo, perdirbimo ir kitokio naudojimo užduotys; teikti pakuočių atliekų ataskaitas, vykdyti kitus pareigojimus. Valstybiniu lygmeniu yra rengiamas Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas, kuriame nurodomos pagrindinės teisės, administracinės ir ekonominės priemonės, kurias turi būti vykdomos visuose valdymo lygmenyse, nustatomi pagrindiniai atliekų tvarkymo tikslai, principai, užduotys ir numatomi veiksmai bei priemonės, kurias turi gyvendinti valstybės ir savivaldybių institucijos. Valstybinis planas rengia LR Aplinkos ministerija, tvirtina – LR Vyriausybė.

2.3 Pagrindinių atliekų tvarkymo priežiūros institucijų veiklos identifikavimas

Lietuvos Respublikos Seimas. Bendrąjį vadovavimą aplinkos apsaugai visos valstybės mastu vykdo statymų leidžiamosios valdžios institucija. Tokia institucija pagal LR Konstituciją 68 str. yra Lietuvos Respublikos Seimas [6]. Lietuvos Respublikos Seimas formuoja vieningą valstybės aplinkos apsaugos politiką numato bendras aplinkos apsaugos ir racionalaus gamtos išteklių

naudojimo organizavimo priemonės. Yra sudaromi komitetai iš Seimo narių, kad būtų nagrinėjami visų šalių statymų projektai bei ruošiami kiti klausimai. Aplinkos apsaugos klausimus rengia ir nagrinėja Aplinkos apsaugos komitetas [81]. Šis komitetas pagal Lietuvos Respublikos Seimo statuto [80] 58 straipsnį rengia statymų ir kitus teisės aktų projektus bei pasiūlymus aplinkos apsaugos, gamtos išteklių naudojimo, miškininkystės, medžioklės ir žvejybos klausimais. Koordinuoja suinteresuotų valstybės institucijų ir kitų organizacijų darbą rengiant statymų projektus komiteto kompetencijai priklausaniais klausimais. Svarsto tarptautinius teisės aktus, susijusius su aplinkosauga, bei teikia pasiūlymus ir išvadas Seimui. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Seimo priimtų statymų aplinkos apsaugos klausimais gyvendinimą realizuoja vykdomosios valdžios institucijos - svarbiausioje vietoje yra Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, gyvendindama aplinkos apsaugos valstybės politiką. Aplinkos ministerijos teikimu tvirtina aplinkos apsaugos strategijos veiksmų programą, valstybinę gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos programas bei schemas. Statymų nustatyta tvarka formuoja valstybės institucijų, gyvendinančių aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo politiką, sistemą. Koordinuoja valstybės ir vietos savivaldos valdymo institucijų veiklą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje. Sudaro ir gyvendina Lietuvos Respublikos tarpvalstybinę sutartį aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje. Vykdo kitas statymų nustatytas funkcijas. Vyriausybė atlieka universalias krašto reikalavimų tvarkymo funkcijas, be to, jai priklauso ir bendrąjį aplinkos apsaugos politikos klausimų sprendimas. Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos statymą [67], vyriausybė taip pat kontroliuoja ministerijų ir kitų vyriausybės staigų veiklą. Vienas aplinkos apsaugos funkcijas Vyriausybė atlieka tiesiogiai, o kitas atlieka per jai pavaldžias vykdomosios valdžios institucijas. Aplinkos apsaugos ministerija yra pagrindinė vykdomosios valdžios institucija, gyvendinanti bendrąjį aplinkos apsaugos valdymą Lietuvos Respublikoje, yra Aplinkos ministerija, steigta 1998 m., perdavus jai daugelį Statybos ir urbanistikos ministerijos funkcijų, bei Žemės ir miškininkystės reguliavimo funkcijas. Aplinkos ministerijos misija - tobulinti darnaus vystymosi principais pagrįstą aplinkos teisinį reguliavimą ir koordinuoti jo gyvendinimą, siekiant užtikrinti žmogaus teisę gyventi jo sveikatai ir gerovei palankioje aplinkoje. Aplinkos ministerijos strateginiai tikslai [62] yra užtikrinti tinkamą aplinkos kokybę Lietuvos gyventojams, išsaugoti biologinį įvairovę ir kraštovaizdžio savitumą. Užtikrinti racionalų gamtos išteklių naudojimą ir tolesnį gausinimą. Užtikrinti darnaus vystymosi principus atitinkant teritorijų planavimo, statybos ir būsto plėtros procesus, statinių naudojimo ir priežiūros valstybinį reguliavimą. Apsaugoti visuomenės interesus ir prisidėti prie palankios lyg ekonominę plėtrai sudarymo tobulinanti ir plėtojanti nacionalines standartizacijos, hidrometeorologijos ir atitikties vertinimo sistemas. Didinti valdymo efektyvumą. Ministerija suskirstyta 10

departament [63]. Atliek departamentas yra atsakingas už atliek tvarkym . Ekonomikos ir tarptautini ryši departamentas. Europos S jungos paramos administravimo departamentas. Mišk departamentas. Saugom teritorij ir kraštovaizdžio departamentas. Statybos ir b sto departamentas yra atsakingas už daugiabu i renovacij . Taršos prevencijos departamentas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

4 pav. Atliekų tvarkymo sistemos dalyviai [57]

Teis s ir kontrol s departamentas. Teritorij planavimo, urbanistikos ir architekt ros departamentas. Teritorij planavimo, urbanistikos ir architekt ros departamentas. Vanden departamentas.

Lietuvos Respublikos atliek tvarkymo statymas [1] apibr žia atliek tvarkymo administravim . Aplinkos apsaugos ministerijos funkcijos yra reglamentuoti ir administruoti vis atliek tvarkym , kontroliuoti statymais ir kitais teisiniais aktais apibr žt reikalavim gyvendinim . Rengti teis s akt projektus atliek tvarkymo rengini steigimui ir prieži rai. Parengti reguliavimo potvarkius d l atliek tvarkymo paslaug tvirtinimo ir prieži ros. Atlikti funkcijas nustatytas pagal š statym ir kitus teis s aktus. Sveikatos apsaugos ministerijos funkcijos yra vertinti kenksming atliek poveik visuomen s ir individ sveikatai. Reguluoti medicinini

atliek tvarkym . Koordinuoti ir kontroliuoti sveikatos apsaugos institucij veikl , d l medicinini atliek tvarkymo.

kie ministerijos funkcijos yra rengti ir vykdyti atliek tvarkymo program , skatinant atliek prevencij ir j naudojim . Atsakyti už iš antrini žaliav perdirbt produkt rinkos vystym . Pl toti švaresn gamyb , mažinan ias atliek susidarym technologijas ir koordinuoti ši program vykdym . Žem s kie ministerija ir kitos ministerijos yra atsakingos už atliekas, susidaran ias j sektoriuose. Specialios aplinkos valdymo institucijos. Aplinkos apsaugos agent ra yra biudžetin staiga, kurios svarbiausi uždaviniai yra užtikrinti nepertraukiam aplinkos kokyb s ir gamtos ištekli naudojimo steb jim , bei gaut duomen patekim valstyb s institucijoms aplinkos apsaugos politikai formuoti, aplinkos apsaugos priemon ms pagr sti ir j efektyvumui vertinti [54]. Aplinkos apsaugos agent ros misija - pad ti išsaugoti švari aplink Lietuvoje, teikiant laiku, patikim ir tiksli informacij apie aplinkos b kl bei rengiant aplinkos kokyb s valdymo planus. Kita Aplinkos apsaugos ministerijai pavaldi institucija yra Aplinkos ministerijos aplinkos projekt valdymo agent ra [51]. Pagrindiniai Agent ros uždaviniai yra gyvendinti ISPA, Sanglaudos ir Strukt rini fond l šomis finansuojamus projektus, atliekant kasdienin remiam projekt administravim ir prieži r bei užtikrinti tinkam finansavimo l š panaudojim ir apskait . Valstybin s aplinkos apsaugos inspekcijos misija [84] - aplinkos apsaugos valstybin s kontrol s Lietuvos Respublikoje koordinavimas ir prieži ra. Pagrindiniai Valstyb s aplinkos apsaugos inspekcijos uždaviniai ir funkcijos: vykdyti aplinkos apsaugos valstybin s kontrol s prieži r . Koordinuoti aplinkos apsaugos valstybin kontrol vykdan i institucij ir pareig n veikl aplinkos apsaugos valstybin s kontrol s srityje. Organizuoti ir atlikti operatyvinius, tikslinius ir kompleksinius region aplinkos apsaugos departament veiklos patikrinimus. Aplinkos ministerijos strukt riniai padaliniai rajonuose yra regionini aplinkos apsaugos departamentai (RAAD) [85].

4 lentel . Regioniniai aplinkos apsaugos departamentai [84].

Departamentas	Departamentui priklausan ios rajon ir miest aplinkos apsaugos agent ros
Alytaus regiono aplinkos apsaugos departamentas.	Alytaus miestas, Alytaus, Druskinink , Lazdij , Prien ir Var nos rajonai.
Kauno regiono aplinkos apsaugos departamentas.	Kauno miestas, Kauno, Jonavos, Kaišiadori , K daini ir Raseini rajonai.
Klaip dos regiono aplinkos apsaugos	Klaip dos miestas, Klaip dos, Jurbarko,

departamentas.	Kretingos, Palangos, Skuodo, Šilalės, Šilutės, Tauragės rajonai.
Marijampolės regiono aplinkos apsaugos departamentas.	Marijampolės, Šakių, Vilkaviškio rajonai.
Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamentas.	Panevėžio miestas, Panevėžio, Biržų, Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio rajonai.
Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamentas.	Šiaulių miestas, Šiaulių, Akmenės, Joniškio, Kelmės, Mažeikių, Pakruojo, Plungės, Radviliškio, Telšių rajonai.
Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentas.	Utenos, Anykščių, Ignalinos, Molėtų ir Zarasų rajonai.
Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamentas.	Vilniaus miestas, Vilniaus, Šalčininkų, Širvintų, Švenčionių, Trakų ir Ukmergės rajonai.

Yra 8 regioniniai aplinkos apsaugos departamentai ir juo einančios rajonų ir miestų aplinkos apsaugos agentūros (žr. 4 lentelė). Visi šie išvardinti regionų aplinkos apsaugos departamentai vykdo jiems statymais ir kitais teisės aktais nurodytas funkcijas. Pagrindinė veikla, kuria jie užsiima yra vadovavimas leidimų ir licenzijų dalinime, bei gamtos išteklių naudojimo kontrolės užtikrinimas. Žemesnysis administracinis Lietuvos Respublikos vienetas, kuriam būdinga savivaldos teisė, yra savivaldybės. Valdymą savivaldybėse gyvendina vietos savivaldos institucijos, kurios turi reikalingus galiojimus ir veikia pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos statymą [86]. Savivaldybių institucijų funkcijos ir sipareigojimai atliekami tvarkymo srityje yra tvirtintos Atliekų tvarkymo statyme [1], Vietinės savivaldos statyme [86], bei kituose statymuose ir teisės aktuose. Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos statymą savivaldybės funkcijos suskirstytos tam tikrus tipus: savarankiškos, priskirtosios, valstybinės, sutartinės. Savivaldybių aktualios priskirtos funkcijos yra: buitinių ir vis likusių atliekų surinkimo sistemos vystymas atliekų perdirbimui, pakartotinai panaudojamų atliekų perdirbimas, ir šis vartyn, bei kitų atliekų tvarkymo rengimų planavimas, bei eksploatavimas. Svarbus savivaldybių institucijų tikslas yra teikti viešias komunalines atliekų tvarkymo paslaugas (surinkimo, panaudojimo ir šalinimo) visiems gyventojams ir verslo subjektams (monetams, staigoms ir organizacijoms). Užtikrinti, kad tos paslaugos atitiktų aplinkos apsaugos, techninius, ekonominius ir higienos reikalavimus, bei bus patogios ir prieinamos visiems vartotojams. Seniūnija yra savivaldybės administracijos dalis,

užimanti dalį bendros savivaldybės teritorijoje. Seniūnijos veikla yra kontroliuojama mero patvirtintais reglamentais. Seniūnija gali valdyti viešąjį paslaugų teikimą, skaitant ir atliekų tvarkymą. Plungės rajono seniūnijos [87]: Alsodžiū, Babrungo, Kuli, Nausodžio, Paukštaki, Plateli, Plungės miesto, Stalgėn, Šateiki, Žemaičiai Kalvarijos, Žlibinai.

Atliekų tvarkymo statymas [1] skelbia, kad savivaldybės institucijos patvirtina komunalinį atliekų tvarkymo planą ir atliekų tvarkymo taisykles, apibrėžiančias komunalinį atliekų tvarkymo sistemą. Taisyklės yra privalomos visiems fiziniams ir juridiniams asmenims, esantiems savivaldybės teritorijoje. Taisyklių ir reikalavimų sąlygų vykdymas turi užtikrinti racionalius komunalinį atliekų tvarkymo planus, atitinkančius valstybinį užduotį ir atliekų tvarkymo finansinįsipareigojimų vykdymą. Komunaliniai atliekų tvarkymo planai turi būti suderinti su regioniniais atliekų tvarkymo planais. Komunaliniai atliekų tvarkymo planai turi nurodyti reikalavimų vykdymo priemones, kurios yra apibrėžtos Valstybiniame atliekų tvarkymo plane [5] ir Regioniniame atliekų tvarkymo plane [88]. Komunaliniai atliekų tvarkymo planai turi būti parengti ir patvirtinti savivaldybės tarybomis. Plungės rajono savivaldybė turi parengusi ir patvirtinusi komunalinį atliekų tvarkymo taisykles [74]. Šiose taisyklėse apibrėžiama atliekų prevencija, apskaitavimas, rinkavimas, transportavimo ir laikymo reikalavimai savivaldybėje. Šiose taisyklėse apibūdinama komunalinių atliekų išdaugiabučių, privačių namų,monių ir organizacijų surinkimo konteineriais reikalavimai. Taip pat nurodoma konteinerių talpa ir kiekis, atliekų išvežimo dažnumas. Taisyklės suteikia savivaldybėms, aplinkos apsaugos institucijoms, viešosios sveikatos apsaugos institucijoms teisę kontroliuoti atliekų tvarkymą savivaldybėje ir užkirti kelią šių taisyklių nevykdymui.

Aplinkos apsaugos kontrolį vykdo Aplinkos ministerijai pavaldūs regioniniai aplinkos apsaugos departamentai. Telšiai apskritis patenka Šiaurinio regiono aplinkos apsaugos departamento veiklos sferą. Viena svarbiausių priemonių atliekų tvarkymo kontrolės srityje yra privalomieji nurodymai, kuriais nustatomi terminai pašalinti pažeidimo priežastis arba likviduoti sukeltas pasekmes. Administracinis atliekų tvarkymo kontrolės pagrindas yra Administracinis teisės pažeidimų kodeksas [89]. Jame yra keletas straipsnių nustatanti administracinę atsakomybę atliekų tvarkymo ar su juo susijusios veiklos teisinių reikalavimų pažeidimams (51, 51¹, 51², 51³, 51⁴, 51⁵, 51⁶, 51⁸). Šiuos pažeidimus nagrinėti ir skirti už juos baudas gali aplinkos apsaugos organai arba teismai. Administracinis teisės pažeidimų kodeksas suteikia teisę savivaldybės taryboms tvirtinti taisykles, už kurių pažeidimą atsiranda administracinė atsakomybė (ATPK 5 str.). Šio kodekso 161, 161¹ straipsniai numato atsakomybę už savivaldybės tarybomis patvirtintą miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių tvarkymo ir švaros taisyklių pažeidimus. Savivaldybėse administracinis teisės pažeidimų

bylas nagrinėja administracinės komisijos prie savivaldybių tarybos, o savivaldybių kaimo seniūnijose seniūnai.

Atliekų tvarkymą Lietuvoje reglamentuoja daugybė teisės aktų. Atliekų tvarkymo sistema ir toliau kuriama, bei tobulinama. Atliekų tvarkymo sistema, valdymas, bei planavimas yra pagrindinis statymas, bei kitais teisiniais dokumentais. Atliekoms tvarkyti Lietuvoje skiriamas didelis dėmesys. Stengiamasi plėtoti atliekų surinkimą, perdirbimą ir šalinimą. Atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą skatina Europos Sąjungos finansinė parama. Gamintojams ir importuotojams yra nustatyta atsakomybė už atliekų tvarkymą. Lietuvos darnaus vystymosi prioritetai tokie, kaip gamtos išteklių naudojimo veiksmingumas, atliekų susidarymo mažinimas, racionalus tvarkymas ir pakartotinis naudojimas išlieka svarbūs ir reikalauja atsakingu institucijų dėmesio, bei visuomenės supratingumo.

3. ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS KŪRIMAS PLUNGŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE

3.1 Regioninės atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas ir administravimas

Savivaldybės komunalinė atliekų tvarkymo sistema apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo paslaugas visiems savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo statymo nuostatomis už komunalinių atliekų tvarkymo organizavimą savo teritorijose yra atsakingos savivaldos institucijos. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimą jos gali pavesti savivaldybės arba kelių savivaldybių steigtajamonei (pvz., regioniniam atliekų tvarkymo centrui).

Nuo 2002 m. siekiant sukurti atliekų tvarkymo sistemą Lietuvoje atliekų tvarkymas buvo pradėtas gyvendinti remiantis regioniniu principu. Tuo tikslu savivaldybės kooperavosi ir susijungė dešimt regioninių atliekų tvarkymo centrų (RATC). Kiekvienas iš jų atsakingas už regioninės atliekų tvarkymo sistemos sukūrimą ir administravimą. Plungės rajono savivaldybėje 2002 m. parengta Plungės rajono atliekų tvarkymo sistemos diegimo ir valdymo schema. 2006 m. Plungės savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1–10–251 patvirtintos Plungės rajono savivaldybės teritorijos tvarkymo ir švaros taisyklės. 2008 m. Plungės savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1–140 patvirtintos Komunalinių atliekų tvarkymo Plungės rajono savivaldybės teritorijoje taisyklės. Remiantis šiomis taisyklėmis Plungės rajono savivaldybės administracija organizuoja komunalinių atliekų, susidarantių savivaldybės teritorijoje, tvarkymą. Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistema teikia paslaugas visiems Plungės rajono teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams, išskyrus juridinius asmenis, kurie šias atliekas tvarko pagal leidimuose nustatytą tvarkymą. Savivaldybės taryba taip pat tvirtina komunalinių atliekų tarifus.

UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ statuose yra apibrėžtas veiklos pobūdis – gamybos ir kitokių atliekų rinkimas, gabenimas ir apdorojimas, antrinis perdirbimas, paslaugų teikimas, konsultacinė verslo ir valdymo veikla. Savivaldybės, bendamos šios monijos steigėjos ir atsakingos už komunalinių atliekų tvarkymą savo rajone, gali pavesti monei vykdyti savo funkcijas. Šiuo metu visos savivaldybių Tarybos yra priėmusios sprendimus, dėl kurių užduoti ir funkcijų perdavimo UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centrui“.

"Komunalinių atliekų tvarkymą savivaldybės teritorijoje administruoja UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ (TRATC), vadovaudamasis galiojančiais teisės aktais, Savivaldybės tarybos sprendimais, bei monijos statais. TRATC 2003 metų gruodžio 30 d. steigė Telšių apskrities

savivaldybės - Telšiai, Plungės, Mažeikių rajonai ir Rietavo savivaldybės. Jo pagrindinė funkcija - diegti ir eksploatuoti regioninį atliekų tvarkymo sistemą, apimančią atliekų surinkimą, vežimą, perdirbimą ir šalinimą visoje savivaldybių administruojamoje teritorijoje." [98].

5 lentelė. Telšių regiono atliekų tvarkymo centro akcinio kapitalo pasiskirstymas tarp regiono savivaldybių procentais [96].

Bendrovės akcininkai	Akcinio kapitalo pasiskirstymas
Mažeikių raj. sav.	37
Plungės raj. sav.	25
Rietavo sav.	6
Telšiai raj. sav.	32

Telšių regiono savivaldybės yra patvirtinusios Telšių regioninį atliekų tvarkymo sistemos plėtros projekto galimybių studiją. 2004 m. kovo 30 d. Finansų ministerijoje buvo pasirašytas Finansinis memorandumas, dėl investicinio projekto Nr. 2003/LT/16/P/PE/016 „Telšių regiono buitinių atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ finansavimo iš ISPA fondo lėšų. 2007 m. gegužės 3 d. Telšiai, Plungės, Mažeikių, bei Rietavo savivaldybių merai ir UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ pasirašė sutartį „Dėl Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo ir eksploatavimo“. Šio projekto gyvendinimo metu (2006–2010 m.) buvo uždaryti švartynai, lemiantys didelį taršą. Buvo atnaujintos švartynų utilizavimo priemonės, bei diegtos naujos atliekų tvarkymo metodologijos.

Savivaldybės pavedė, o UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“sipareigojo vykdyti komunalinių atliekų tvarkymo viešąjį paslaugų teikimą savivaldybių teritorijose. Visuomenės švietimą ir informavimą. Atliekų tvarkymo planų ir kitų dokumentų projektų rengimą. Sutarties šalys sipareigojo organizuoti ir vykdyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimą nepažeisdamos „Teršias moka“ principo, reiškiančio, kad visas komunalinių atliekų tvarkymo išlaidas turi apmokėti gamintojas arba importuotojas. „Visas naudą padengimo“ principo, kuris reiškia, kad rinkliava už komunalinių atliekų tvarkymą turi padengti visas tiesiogines ir netiesiogines atliekų tvarkymo sąnaudas, skaitant komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo ir atliekų šalinimo renginių uždarymo ir priežiūros sąnaudas. „Solidarumo“ principo, reiškiančio, kad rinkliavos dydis, mokamas už komunalinių atliekų kiekio vieneto tvarkymą, turi būti vienodas, nepriklausomai nuo to, kokioje Telšių apskrities vietoje yra komunalinių atliekų turtojas. „Pelno nesiekimo“ principo, reiškiančio, kad savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo veikla yra ne pelno siekianti veikla. Šalys sipareigojo imtis visų manomų priemonių, siekiant užtikrinti pakankamą ir nepertraukiamą Telšių regioninį komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimą.

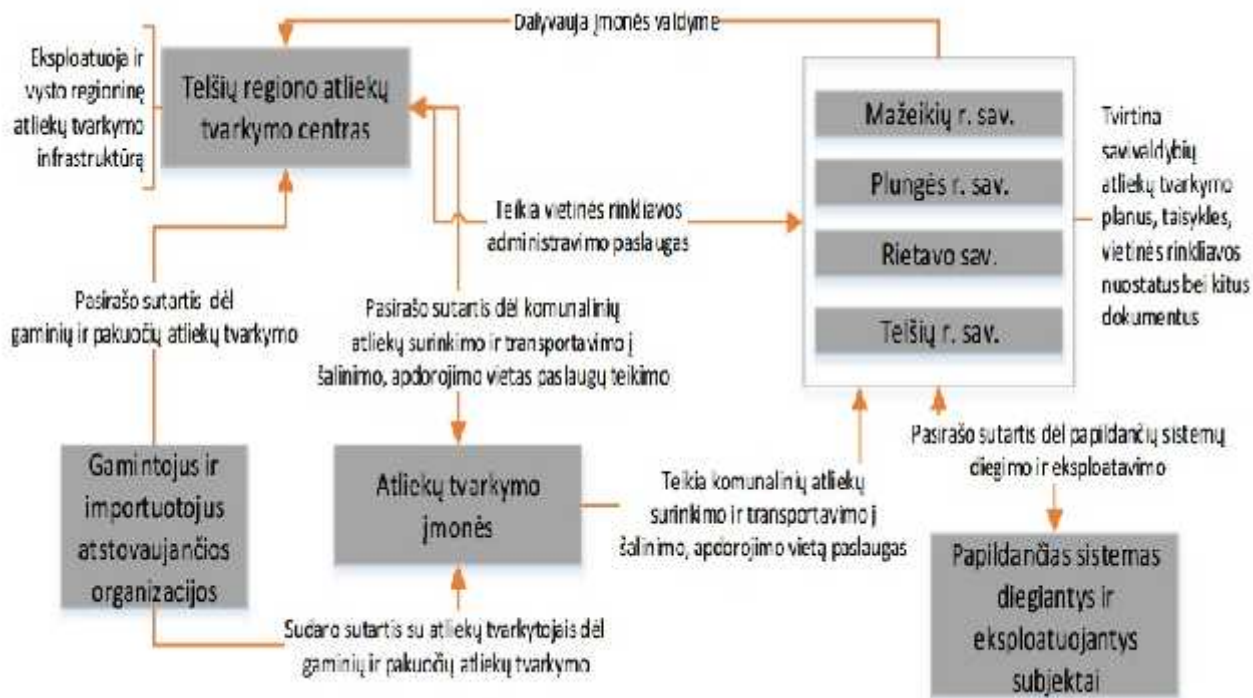
Savivaldybės UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ pavedė rinkliavos mokėtojų duomenų bazę priežiūrai, rinkliavos apskaitai. Rinkliavos mokėjimo pranešimų sudarymą ir išsiuntimą, bei rinkliavos nepriėmimo išieškojimą. Rinkliavos grąžinimo organizavimą ir rinkliavos metinių ataskaitų rengimą. Visa vietinė rinkliava, surinkta už komunalinių atliekų tvarkymą, turi būti panaudojama tik regioninės komunalinės atliekų tvarkymo sistemos finansavimui. Kad UAB "Telšių regiono atliekų tvarkymo centras" turėtų informaciją apie klientus ir galėtų parengti pranešimus, yra vesta bendra apmokėjimo sistema ir parengta klientų duomenų bazė. Šis principas taikomas yra reglamentuotas savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse, bei vietinės rinkliavos nuostatose.

Telšių regione nuo 2008 m. sausio 1 d. vesta vietinė rinkliava už komunalinių atliekų tvarkymą ir tuo pačiu pradėtas gyvendinti apmokėjimo už suteikiamas paslaugas principas „teršėjas moka“. Vietinės rinkliavos administravimas pavestas TRATC. Kad TRATC turėtų informaciją apie klientus ir galėtų parengti pranešimus, yra vesta bendra apmokėjimo sistema ir parengta klientų duomenų bazė. Šis principas taikomas yra reglamentuotas Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse, bei vietinės rinkliavos nuostatose. Komunalinių atliekų surinkimas vykdomas vairios talpos konteneriais: nuo 0,12 m³ iki 7,5 m³. Prie privačių namų dažniausiai statomi konteneriai, kurių talpa 0,12 m³ - 0,24 m³, prie daugiabučių - didesni talpos konteneriai. Kaimo vietovėse gyvenvietėse atliekų surinkimui naudojami individualūs konteneriai. Atokesnėse gyvenvietėse, kuriose nevykdomas buitinių atliekų surinkimas individualiais konteneriais, pastatyti mišriai komunalinių atliekų konteneriai, kuriuos galima dėti mišrias komunalines atliekas.

Plungės miestas ir rajoną aptarnauja UAB „Valda“. Plungės rajone susidaro apie 800 tonų statybos ir griovimo atliekų, kurios nėra išskiriamos iš bendrojo komunalinių atliekų srauto. Atskiras statybos ir griovimo atliekų surinkimas iš gyventojų nevykdomas. Plungės savivaldybės Babrungo seniūnijoje pagal ES šalių reikalavimus renovuotas Telšių apskrities regioninis komunalinių atliekų šalinimo vartynas (Jurbarko vartynas). Nuo 2008 m. sausio mėn. jį vežamos Mažeikių rajono, Telšių rajono, Plungės rajono ir Rietavo savivaldybių teritorijoje susidarančios nepavojingos atliekos. Skaidantis atliekoms susidarantis filtratas yra valomas šalinimo vartyne rengtame naujame filtrato valymo renginyje ir neturintis neigiamos tokos aplinkai. Sanitarinės apsaugos zonoje gyventojų nėra. Aikštelių iš visų pusių supa miškai. Parinktos aikštelių teritorijos plotas užima beveik 16 ha, tačiau 2010 m. šalinimui skirtas 2 ha plotas. Esamasis vartyno skyrius padalintas į 4 dalis, atskirtas apsauginiais pylimais. 2010 m. eksploatuojama 4-oji dalis. Šalinimo vartynas pradėtas eksploatuoti 2001 metų rudenį. Šalinamos tik buitines atliekas. Atliekos šalinamos ¼ aikštelių ploto. Likusios dalys bus užpildomos tolygiai po to, kai iš dalies bus užpildyta pirmoji dalis. Ši

s vartyno aikštel rennga aplinkosauginiu poži riu nejautriroje vietoje: toli nuo vandens telkini , gyvenam j zon , vandenvie i , dirbam žemi bei kit objekt [69, p. 67].

TRATC atliekamos šios organizavimo funkcijos yra komunalini atliek tvarkymo vieš j paslaug teikimas Telši regiono savivaldybi teritorijose. Užmokes io už atliek tvarkymo paslaugas surinkimas iš atliek tur toj . Atliek surinkimo operatori parinkimas viešo konkurso b du. Atliek tvarkymo objekt eksploatacijos paslaug parinkimas viešo konkurso b du. Sutar i su komunalini atliek surinkimo operatoriais ir kitais tvarkytojais pasirašymas. Atliek surinkimo operatori darbo kokyb s ir kiekybes kontrol s vykdymas. Rengia ir teikia savivaldyb ms atliek tvarkymo klausimais reikaling teisini dokument projektus: atliek tvarkymo taisykles, atliek tvarkymo planus, atliek tvarkymo vietin s rinkliavos vedimo nuostatus, visas su atliek tvarkymu susijusias, ataskaitas. Vykdo atliek tvarkymo rengini aplinkos monitoring taip pat vykdo visuomen s informavimo (švietimo) program . Organizuoja ir tvarko rinkliavos mok toj duomen baz : prisiima atsakomyb už duomen teisingum vietin s rinkliavos duomen baz je, bei už vietin s rinkliavos surinkimo ir atliek tur toj kontrol ir buhalterin apskait . Regionin komunalini atliek tvarkymo organizavimo schema pateikiama 5 paveiksle esan iame žemiau.

5 pav. Komunalini atliek tvarkymo organizavimo schema [97].

3.2 Atliek tvarkymo Plung s savivaldyb je analiz .

Plung s rajono savivaldyb s administracija organizuoja, administruoja ir pl toja komunalini atliek sistem . Turi b ti gyvendintas principas - terš jas moka. 2013 m. Plung s rajono teritorijoje susidar daugiau apie 13 t kst. ton komunalini atliek . 2013 metais perdirbta arba kitaip panaudota apie tik 14 proc. (apie 1 700 ton) vis iš savivaldyb s teritorijoje susidariusi atliek (neskaitant kiekio, kur mon s ir gyventojai savarankiškai perdav perdirb jams).

Plung s rajono savivaldyb je 2011 metais buvo pašalinta komunaliniu atliek 12033 ton , 2012 metais - 12099 ton , 2013 metais - 10985 ton . 2013 m. duomenimis Plung s rajono savivaldyb je vienam gyventojui susidar vidutiniškai 296 kg per metus.

6 lentel . Komunalini atliek susidarymas Plung s rajono savivaldyb je, tonos per metus.
Šaltinis < <http://www.tratc.lt/ataskaitos>>

Savivaldyb	2011	2012	2013	Komunalini atliek susidarymas vienam gyventojui 2013 m., kg/gyv.
Plung s r. sav.	13 137	16 091	12 739	351

2013 m. duomenimis Plung s rajono savivaldyb je vienam gyventojui susidar vidutiniškai 351 kg per metus (žr. 5 lentel). š kiek yra trauktas komunalini atliek kiekis, kuris yra surenkamas iš savivaldyb s moni ir organizacij , taip pat atskirai surenkamos antrin s žaliavos, pakuot s atliekos, statybos ,bei griovimo atliekos, biologiškai skaidžios ir kitos atskirai surenkamos komunalin s atliekos, ta iau n ra traukti tie atliek kiekiai, kurie buvo moni savarankiškai pašalinti regioniniame s vartyne. 2013 m. Plung s rajono savivaldyb je pašalinta apie 86 proc. susidaran i komunalini atliek . Didžioji dalis j iš Mažeiki , bei Telši rajono savivaldybi . Remiantis TRATC atliktais komunalini atliek sud ties tyrimais 2013 m. 36,26 proc. pašalint komunalini atliek – biologiškai skaidžios atliekos. S vartyne šalinam komunalini atliek sud t Telši regione 2013 met galima pamatyti 1 priede. 2013 m. Telši regiono nepavojing atliek (J rubai i) s vartyne buvo pašalinta 852 tonos gamybini atliek . 2012 metais 3545 tonos, 2011 metais 1259 tonos gamybini atliek . 2013 metais Telši regiono nepavojing atliek (J rubai i) s vartyne buvo pašalinta apie 4,5 t kst. ton gamybini atliek (48% iš Mažeik r. sav.).

Lietuvos Respublikos Vyriausyb s 2007 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. 1224 patvirtintame Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane 2007 - 2013 m. nustatyta atliek tvarkymo užduotis – užtikrinti visuotinum princip , teikiant vieš j komunalini atliek tvarkymo paslaug ,

savivaldyb je gyvendinta. Ši paslauga, vedus vietin rinkliav už komunalini atliek surinkim ir tvarkym , teikiama daugiau kaip 95 proc. savivaldyb s teritorijos asmen (99 procentai gyventoj ir 100 procent moni ir organizacij), kuriems šiose teritorijose nuosavyb s teise priklauso nekilnojamojo turto objektai, kurie kitu pagrindu teis tai valdo ar naudoja šiuos objektus. Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane 2007-2013 m. nustatyta, kad savivaldyb s turi parengti ir patvirtinti antrini žaliav surinkimo konteineri aikšteli išd stymo schemas ir užtikrinti, kad b t pastatyti special s konteineriai, skirti antrin ms žaliavoms surinkti. Plung s rajono savivaldyb 2008 m. vasario 28 d. tarybos sprendimu Nr.T1-62 patvirtino antrini žaliav surinkimo konteineri aikšteli išd stymo schem . Remiantis valstybiniu strateginiu atliek tvarkymo 2007-2013 m. planu savivaldyb gyvenamuosiuose daugiabu i nam rajonuose prival jo rengti ne mažiau kaip po vien antrini žaliav surinkimo konteineri aikštel 800 gyventoj .

7 lentel . Antrini žaliav konteineri aikšteli skai ius Plung s rajono savivaldyb je, vnt.

Šaltinis < <http://www.tratc.lt/antriniu-zaliavu-surinkimo-aiksteles>>

Savivaldyb	Antrini žaliav konteineri aikšteli skai ius	Sod bendrij skai ius	Antrini žaliav konteineri aikšteli skai ius sod bendrijose	Garaž bendrij skai ius	Antrini žaliav konteineri aikšteli skai ius garaž bendrijose	1-ai antrini žaliav surinkimo konteineri aikštelei tenkantis gyventoj skai ius	Tr kstam konteinerini aikšteli skai ius
Plung s r. sav.	97	15	-	22	-	382	25

2010 m. geguž s 6 d. Telši regione pasirašyta sutartis pagal projekt 2003/LT/16/P/PE/016 „Telši regiono atliek tvarkymo sistemos suk rimas: Atliek pri mimo aikšteli projektavimas, rengimas ir konteineriu sigijimas“. gyvendinant projekt Plung s rajone rengta 1 atliek pri mimo aikštel , joje surenkant didelio gabarito atliekas, buities pavojingas atliekas, antrines žaliavas. Remiantis savivaldyb s duomenimis šiuo metu Plung s rajono savivaldyb je šis uždavinys gyvendintas tik iš dalies, nes savivaldyb s teritorijoje antrini žaliav surinkimo konteineri aikšteli mis ne visiškai apr pintos sod , bei garaž bendrijos (žr. 6 lentel). Plung s rajono savivaldyb s teritorijoje antrines žaliavas, skaitant pakuotes atliekas surenka ir tvarko statym nustatyta tvarka parinkti atliek tvarkytojai, kurie teikia paslaugas pagal sutar i s lygas. Atliek tur tojai turi antrines žaliavas, skaitant pakuotes atliekas r šiuoti j susidarymo vietose.

Daugiabu ir namų gyventojai išrūšiavusias antrines žaliavas turi išmesti konteinerinėse aikštelėse pastatytus antrinių žaliavų surinkimo konteinerius su atitinkamais užrašais. Nuo 2010 m. iš Plungės miesto individualių namų valdantys atliekų turtoje plastikiniai maišai pagal nustatytą grafiką renkamos išrūšiavusias antrines žaliavas: plastikas, popierius ir stiklas. Atliekų surinkimą UAB „Valda“, kuris yra konkurso būdu atrinktas kaip pakuotų ir antrinių žaliavų tvarkytojas, 2011 - 2013 m. Plungės gyventojams išdalijo 60 000 maišų antrinėms žaliavoms ir pakuotoms atliekoms surinkti. Pakuotoms atliekoms, bei antrinėms žaliavoms iš kolektyvinių konteinerių renkamos 4 kartus per mėnesį, iš individualių namų gyventojų Plungės mieste surenkamos 2 kartus, o kaimuose 2 kartus per mėnesį. Kai kuriose regiono savivaldybėse individualių namų gyventojai antrinių žaliavų rūšiavimui naudoja tam išdalintus specialius maišus. Pakuotoms ir pakuotoms atliekoms, bei antrinėms žaliavoms iš individualių namų gyventojų mieste surenkamos pagal nustatytą grafiką.

Šiuo metu planuojama, kad nuo 2015 m. pakuotoms ir antrinėms žaliavoms, gavus Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo paramą, iš individualių namų bus surenkamos naudojant tam skirtus šių atliekų surinkimo konteinerius. Surenkamam antrinių žaliavų, pakuotoms atliekų surinkimo kiekiui nėra didelis, vidutiniškai 15 kg. vienam gyventojui. 2013 m. Telšiuose regione atskirai buvo surinkta ir sutvarkyta apie 11 proc. visų susidarančių pakuotų, pakuotų atliekų ir antrinių žaliavų. Surenkamus antrinių žaliavų kiekius galima pamatyti 7 lentelėje.

8 lentelė. Surenkamų antrinių žaliavų kiekiai Plungės rajono savivaldybėje 2011 - 2013 metais, tonomis. Šaltinis < <http://www.tratc.lt/ataskaitos> >

Laikotarpis	2011	2012	2013
Stiklo	137	168	192
Popieriaus	409	522	459
Plastiko	262	86	134
Metalo	0	0	0
Viso surenkama	807	776	785

Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane 2007 - 2013 m. nustatyta, kad savivaldybės iki 2010 m., privalo užtikrinti, kad kiekviename atliekų tvarkymo regione būtų sudarytos sąlygos apdoroti komunalines biologiškai skaidžias atliekas. Plungės rajono savivaldybės teritorijoje veikia viena žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė, rengta Telšiuose regione nepavojingų atliekų (J rūšiavusių) sąvartynas teritorijoje. Aikštelė gyventojams nemokamai galima pristatyti medžiagas, šakas, šaknis, lapus, žoles ir kitas kompostui tinkamas sodų ir daržų atliekas. Gyventojams draudžiama žaliavias

atliekas šalinti antrini žaliav bei mišri komunalini atliek konteinerius. Individuali vald savininkai, gyvenantys Plung s rajono kaimiškosiose teritorijose, biologiškai skaidžias atliekas skatinami kompostuoti savo valdose, maišyti atliekas su žem s kio ar gyvulininkyst s atliekomis. Vykdan projekt „Telši regiono komunalini atliek tvarkymo sistemos pl tra“, projekto Nr. VP3-3.2-AM-01-V-02-009, kuris yra finansuojamas Sanglaudos fondo ir perkan iosios organizacijos l šomis, TRATC Plung s rajono savivaldyb s gyventojams išdalino 2554 vnt. kompostavimo konteinerius. Plung s rajono savivaldyb je 2011 m. buvo surinkta žali j atliek 277 tonos, 2012 metais - 387 tonos, 2013 metais - 384 tonos.

Plung s rajono savivaldyb je individualiose valdose sukompostuota biologiškai skaidži atliek 2011 metais - 0 ton , 2012 metais - 83 tonos, o 2013 metais - 135 tonos. Iš aikštel se surinkt žali j atliek gaminamas kompostas (2013 m. pagaminta 750 ton komposto). Plung s raj. sav. žali sias atliekas artimiausiu metu planuojama surinkti naudojantis didelio t rio konteineriais. Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane 2007 - 2013 m biologiškai skaidži atliek šalinimo užduotis Plung s rajone 2013 metams buvo 4400 ton per metus, gyvendinimas - 3060 ton . 2013 m. biologiškai skaidži atliek šalinimo užduotys Plung s rajono savivaldyb je yra pilnai gyvendinta. Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane 2007 - 2013 m. nustatyta kad, savivaldyb s privalo apr pinti gyventojus ši specifini buityje susidaran i atliek atskiro surinkimo priemon mis: pavojing atliek , elektros ir elektronin s rangos (EE) atliek , naudot padang , dideli gabarit atliek (statybini atliek , bald ir kt.). Šias atliekas gyventojai privalo atskirti nuo kit komunalini atliek . Atliek surinkimas vykdomas arba per dideli gabarit surinkimo aikštel , arba apvažiuojant atliek tur tojus.

Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane 2007 - 2013 m. nustatyta, kad savivaldyb s turi užtikrinti, kad b t rengta ne mažiau kaip viena dideli gabarit atliek aikštel (surinkimo aikštel 50 t kst. gyventoj). Šiuo metu Plung s rajone (J rubai i k.) veikia 1 dideli gabarit atliek surinkimo aikštel . Rajono gyventojai specifines atliekas gali nemokamai pristatyti ši dideli gabarit atliek surinkimo aikštel , kurioje gaudami pažymas apie pristatytas elektros ir elektronin s rangos atliekas gali susimąžinti vietin s rinkliavos mokas sekantiems metams. Apie toki galimyb regiono gyventojai yra informuojami TRATC interneto svetain je. Surinktos atliekos saugojamos iki j išvežimo atliekas tvarkan ias mones. Komunalini atliek tur tojai buityje susidariusias pavojingas atliekas gali pristatyti atliek pri mimo aikštel arba perduoti atliek vež jams, kurie šias atliekas surenka apvažiavimo b du. Savivaldyb s teritorijoje atliek vež jai periodiškai (du kartus per metus) pagal nustatyt maršrut surenka pavojingas buities, elektros ir elektronin s rangos, dideli gabarit atliekas iš gyventoj . Apie ši atliek surinkim ir pri mim atliek tur tojai informuojami vietin je spaudoje, televizijoje, reklamin se skrajut se bei

kitose informavimo priemonėse. Elektros ir elektroninės rangos atliekas galima perduoti rangos platintojui t. y. atliekų turėtojui pirkdami naują elektros ir elektroninę rangą, gali perduoti susidariusias elektros ir elektronines atliekas rangos platintojui prekybos vietoje be papildomo mokesčio tuo atveju, jei atiduodamos elektros ir elektroninės atliekos yra tos pačios paskirties kaip perkama nauja ranga ir jei atiduodamos atliekų kiekis atitinka perkamos kiekį. Komunalinių atliekų surinkimas UAB „Valda“ nuo 2013 m. rugpjūčio mėn. yra pareigotas ne mažiau kaip kartą per savaitę surinkti didelių gabaritų atliekas iš bendro naudojimo konteinerių aikštelių.

9 lentelė. Didelių gabaritų atliekų surinkimo būdu surinktos atliekos, tonomis per metus. Šaltinis < <http://www.tratc.lt/ataskaitos> >

	2011	2012	2013
Plungės r. sav.	20	2829	450
Pavojingos atliekos	0	0	0
Elektros ir elektroninės rangos (EE) atliekos	0	2	5
Naudotos padangos	3	61	132
Didelių gabaritų atliekos	17	17	6
Statybinės atliekos	0	2 749	307

TRATC gyvendina ES finansuojamą projektą „Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“, kurio metu numatyta iki 2016 m. šalia esamo Telšių regiono nepavojingų atliekų (Jurbalio) švartyno teritorijos, Jurbalio k., Plungės r. sav., pastatyti regioninį mechaninio biologinio apdorojimo rangą. Jo pagalba užtikrins Telšių komunalinių atliekų tvarkymo regione susidariusių atliekų tvarkymą. Šis rangas bus nukreipiamas Telšių regiono teritorijoje surinktas mišrios komunalinės atliekos. Planuojamas mechaninio rūšiavimo rangini našumas 50000 ton per metus. Biologinio apdorojimo rangini našumas 20 000 ton per metus. Remiantis galiojančia Atliekų tvarkymo statymo redakcija, regiono savivaldybė nustatomos rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą kainodara turi būti paremta proporcingumo, nediskriminavimo, solidarumo ir „teršėjas moka“ principais. UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ pagal sutartis su kiekviena savivaldybe yra patikėta administruoti vietinį rinkliavų ir vykdyti jos išieškojimo funkcijas. Rinkliavos administruojamos vadovaujantis savivaldybės tarybų patvirtintais rinkliavų nuostatomis. Visos vietinės rinkliavos lėšos surenkamos specialiose debetinėse skaitose ir pervedamos savivaldybės biudžetams. 2013 m. komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos Telšių regione sudarė 9,19 mln. Lt. Didžiąją dalį sąnaudų sudarė atliekų tvarkymo išlaidos – komunalinių atliekų surinkimo sąnaudos (5,19 mln. Lt), bei švartyno eksploatacijos sąnaudos – 2,19 mln. Lt.

Telši regiono atliek tvarkymo centro pajamos 2013 m. sudarė 8,48 mln. Lt. Didžiųjų dalį šių pajamų sudarė vietinės rinkliavos plaukos. Didelė mažesni, nei šis naudotas pajamų TRATC 2013 m. patyrė 713,42 t kst. Lt. nuostolį. Telši regiono vietinės rinkliavos surinkimo suvestinė už 2008–2012 m. galima pažiūrėti 2 priede. Šiuo metu Plungės rajone, kaip ir visame Telši regione „teršias moka“ principas gyvendinamas remiantis vietinės rinkliavos už komunalinį atliekų tvarkymą apmokestinimo principu. Plungės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinį atliekų tvarkymą dydžiai nustatomi vietinės rinkliavos nuostatuose. Jie buvo patvirtinti 2013 m. birželio 27 d. Plungės rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr.T1-168. Gyventojai gyvenantys individualiuose namuose mieste už nekilnojamojo turto vienetą moka 61.40 (Eur.), kaimiškose vietovėse 30.70 (Eur.). Gyventojai gyvenantys butuose, Plungėje – 46.92 (Eur.) ir 30.70 (Eur.) kaimiškose gyvenamosiose vietovėse. Sodo paslirties pastatams kuriuose gyvenama 30.70 (Eur.) ir sodo sklypams su pastatais esantiems sodininkų bendrijos teritorijoje 15.35 (Eur.). Monistams ir organizacijoms galiojantis vietinės rinkliavos dydžius Plungės rajono savivaldybėje galima pamatyti 3 priede.

Pagal Telši regiono savivaldybės bendradarbiavimo sutartis Telši regione visuomenės informavimui ir švietimui organizuoja TRATC. Viena iš pagrindinių informacijos sklaidos priemonių naudojama TRATC internetinė svetainė www.tratc.lt. Tinklapis nuolat atnaujinamas, pateikiant aktualesnę informaciją apie atliekų tvarkymo sistemas, TRATC veiklą, vykdomus projektus. 2012–2013 metais buvo vykdomas projekto „Telši regiono komunalinio atliekų tvarkymo sistemos plėtra“ viešinimo paslaugos. Vykdytojas VŠ „Klaipėdos publika“. 85 procentus iš projekto gyvendinimui skyrė Europos Sąjunga, 15 procentų – TRATC. TRATC visuomenės informavimo programos gyvendinimui 2012 m. skyrė 14 202 Lt, 2013 m. – 14 917 Lt. Projekto gyvendinimo metu 2012 metais buvo parengti ir transliuoti TV, bei radijo reportažai apie biologiskai skaidžius atliekų šilvą ir kompostavimą, regiono spaudoje, bei senjorijose publikuojami straipsniai apie kompostavimą ir nemokamą kompostavimo konteinerių dalijimą gyventojams. 2013 m. parengtas ir transliuotas TV bei radijo reportažas „Kaip teisingai kompostuoti“. Regiono spaudoje buvo publikuojami straipsniai apie komunalinį atliekų tvarkymą, kompostavimą ir jų naudą. Vykdytojas projekto „Telši regiono komunalinio atliekų tvarkymo sistemos plėtra“ viešinimo paslaugas Plungės rajone vyko edukaciniai užsiėmimai Plungės rajono moksleiviams Telši regiono nepavojingų atliekų (Jubai) savyne. Vyko susitikimai rajono švietimo staigose (Plungės vyskupo M. Valančiaus katalikiškoje pradinėje mokykloje, Platelių gimnazijoje, Žemaičių Kalvarijos vidurinėje mokykloje, Nausodžio pagrindinėje mokykloje, Pralėnų mokykloje-darželyje, Didvyžių mokykloje-darželyje). 2013 m. spalio 7 d. Plungės rajono savivaldybės salėje vyko

spaudos konferencij , kurioje buvo pristatomas projekto „Telši regiono komunalini atliek tvarkymo sistemos pl tra“ sutartis „Statybos darb , rangos tiekimo, projektavimo ir projekto vykdymo prieži ros paslaug , viešinimo stand rengimo ir operatoriaus paslaugos“.

Pagrindinis infrastrukt ros pl tros tikslas – užtikrinti komunalini biologiškai skaidži atliek šalinimo s vartyne mažinim . Pastatyti ir eksploatuoti regioninius mechaninio biologinio apdoravimo renginius. Eksploatuoti dideli gabarit ir žali j atliek surinkimo aikšteles. Vykdyti uždaryt s vartyn prieži r po uždarymo. Eksploatuoti regionin nepavojing atliek s vartyn ir kaupti l šas jo uždarymui. Plung s rajono savivaldyb s komunalini atliek tvarkymo sistem galima vertinti pagal tai, kaip yra gyvendinamos Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane 2007 - 2013 m. ,bei Telši regioniniame atliek tvarkymo plane nustatytos komunalini atliek tvarkymo užduotys. Jas galima pamatyti 4 priede ir 9 lentel je. Deja ne visos užduotys buvo gyvendintos. Atliek perdirbimo ir panaudojimo užduotis ne gyvendinta. Panaudota tik 14 proc. komunalini atliek . Užduotis buvo iki 2013 m. paruošti perdirbimui ar kitaip naudoti ne mažiau kaip 50 proc. komunalini atliek . Užtikrinti, kad šalinam komunalini atliek kiekis neviršyt 50 proc. susidariusi savivaldyb s teritorijoje komunalini atliek per metus. Užduotis šalinimas tik apdorot atliek ne gyvendinta. Ne v liau, kaip nuo 2013 m. s vartynuose šalinti tik apdorotas, t. y. išr šiavus likusias, netinkamas perdirbti ar kitaip naudoti, atliekas. Užduotis antrini žaliav surinkimas ir aikšteli pl tra ne gyvendinta. Gyvenamose teritorijose pastatytas pakankamas antrini žaliav surinkimo konteineri kiekis, ta iau nepakankamas aikšteli skai ius yra sod ir garaž bendrijose. Finans analiz rodo, kad susidariusi skola 2012 m. siek 7247767,32 Lt.

10 lentel . Valstybinio strateginio atliek tvarkymo plano 2007 – 2013 m. gyvendinimo vertinimas.

Šaltinis < <http://www.lietuvosregionai.lt/wp-content/uploads/2012/12/10S-110.pdf>>

	Plung s rajono savivaldyb	B kl
Kiek gyventoj , gauna geros kokyb s prieinam vieš j komunalini atliek tvarkymo paslaug (procentais).	99	Labai gerai
Kiek rengta Europos S jungos reikalavimus atitinkan i regionini s vartyn , kokias s vartyn statyb eiga.	1	Labai gerai
Kiek uždaryta aplinkos apsaugos ir visuomen s sveikatos saugos reikalavim neatitinkan i s vartyn .	visi	Labai gerai
Kiek perdirbta ar kitaip panaudota komunalini atliek (vis per metus susidariusi komunalini atliek (procentais).	14	Blogai
Biologiškai skaidži atliek šalinimas	3983	Labai gerai

3.3 Pasiūlym ir rekomendacij pateikimas

Atlikus duomen analiz ir apibendrinus duomenis Plung s savivaldybei rekomenduojama:

1. Pasinaudoti Europos Sąjungos ir valstybės finansine parama projektui „Telšių regiono komunalinių atliek tvarkymo sistemos plėtra“. Komunalinių atliek tvarkymo sistemos kėrimui ir biologiškai skaidžiai atliek tvarkymo infrastruktūrai sukurti.
2. Sukurti tinkam pakuotėms, pakuotėms atliek ir antrini žaliav surinkimo infrastruktūrą sod , bei garaž bendrijose. vertinti esamas ir numatyti naujas aikšteles skirtas antrin ms žaliavoms surinkti.
3. Gyventoj patogumui, bei siekiant didinti kompostuojam atliek kiekius Plung s mieste rengti žali j atliek (žalien) pri mimo aikštel . Plung s rajono savivaldyb je vertinti ŽAKA prapl timo poreik ir esant galimyb ms j prapl sti.
4. Toliau organizuoti pakuotėms, pakuotėms atliekoms ir antrin ms žaliavoms surinkti skirt priemoni (maiš , konteineri) išdalinim .
5. Siekiant gyvendinti maisto virtuvės atliek tvarkymo užduot išanalizuoti ši atliek surinkimo, apdorojimo, bei panaudojimo galimyb s. Numatyti galimus ši atliek tvarkymo būdus.
6. Siekiant gyvendinti valstybinio atliek tvarkymo plano uždavinius dideli gabarit atliek surinkimo aikštel se sudaryti gyventojams s lygas šalinti tekstilės atliekas.
7. Siekiant gyvendinti princip „terš jas moka“ prad ti vykdyti komunalinių atliek susidarymo (norm , atliek t rinio, svorio) tyrimus. Ši tyrim rezultatai pad s teisingiau nustatyti dvinar s rinkliavos nustatym , kurios vedimas, remiantis valstybiniu atliek tvarkymo planu, privalomas nuo 2016 m [žr. 5 pried].
8. Planuojama, kad mechaninio biologinio apdorojimo renginys veiks prad s nuo 2015 m. vidurio. Išanalizuoti po mechaninio biologinio apdorojimo likusi šalinimui skirt atliek panaudojimo galimybes (deginimo, techninio komposto gamybos ar kt.) ir imtis priemoni šiam atliek srautui tvarkyti.

IŠVADOS

1. Atliek susidarymas ir tvarkymas yra viena iš prioritetinių aplinkosaugos problemų. Didelis dėmesys skiriamas komunalinių atliekų surinkimui ir antriniams žaliavų perdirbimui. Taip pat svarbūs tvarkymui, bei pavojingų atliekų tvarkymui.
2. Atliekų tvarkymą Lietuvoje reglamentuoja daugiau kaip dvi dešimtys teisės aktų. Tačiau ir toliau atliekų tvarkymo sistema kuriama ir tobulinama. Viena iš sudingiausių problemų yra šiuolaikiškos atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas, kuris atitiktų Darnaus vystymosi viziją ir strategiją.
3. Aplinkos apsaugos politika Lietuvai tapus ES nare iš dalies pasikeitė, nes aplinkai pradėti skirti daugiau dėmesio. Buvo priimta naujų ES teisės aktų, pagerėjo finansavimas ir buvo gyvendinta daugiau aplinkai skirtų projektų.
4. Aplinkos apsaugos valdymo procese dalyvauja beveik visos svarbiausios institucijos. Seimas, Vyriausybė, savivaldybės, LR Seimo Aplinkos apsaugos komitetas, Aplinkos ministerija, jos departamentai, skyriai, miestai, bei rajonų aplinkos apsaugos agentūros ir kt.
5. Pakuotės gamybai sunaudojama daug gamtinių išteklių. Išmesdami pakuotes ir vienkartinio naudojimo gaminius, kuriuos būtina galima perdirbti. Prarandama daug antrinių žaliavų išteklių, kurie iš dalies galėtų kompensuoti buitinių atliekų tvarkymo išlaidas.
6. Nors Plungės savivaldybėje jau yra pastatyti konteineriai, skirti antrinms žaliavoms surinkti tačiau jie neužtikrina labai efektyvaus antrinių žaliavų rėšavimo. Planuojama individualius namus aprėpinti antrinių žaliavų rėšavimui skirtais konteineriais. Plungės rajono sod bendrijų ir garaž bendrijų teritorijose nėra rengtos antrinių žaliavų surinkimo konteinerinės aikštelės.
7. Skatindamos gyventojus vykdyti atliekų rėšavimo uždavinius, savivaldybės turi vesti tokius atliekų tvarkymo mokesčius, kad atliekų turėtojams rėšiuodami atliekas siektų mažinti nerėšiuotų atliekų pridavimą atliekų tvarkytojams.
8. Visuomenės švietimas užima svarbią vietą komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje. Nuolatos šviečiant visuomenę keliamas jos sąmoningumo lygis, visuomenė supažindinama su komunalinių atliekų tvarkymo ypatumais, informuojama apie egzistuojančią tvarkymą, bei infrastruktūrą.

LITERATŲ SĄRAŠAS

1. LR Atliekų tvarkymo statymas 1998-06-16 Nr.VIII-787. Valstybės žinios, 1998-07-08, Nr. 61-1726. [2013 m. spalio 18d.]
2. LR Atliekų tvarkymo statymo pakeitimo statymas Valstybės žinios, 2002-07-17, Nr. 72-3016.[2013 m. spalio 18d.]
3. LR Atliekų tvarkymo taisyklės aplinkos ministro 1999-07-14 sakymas Nr.217. Valstybės žinios, 1999-07-21, Nr. 63-2065.[2013 m. spalio 18d.]
4. Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas (2007–2013 m.). Valstybės žinios, 2007-11-27, Nr. 122-5003.[2013 m. spalio 18d.].
5. Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas (2014–2020 m.).
<<http://www.am.lt/VI/files/0.262569001378461975.pdf>> . [2013m. spalio 18 d.]
6. LR Konstitucija. Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014. [2013 m. spalio 18d.].
7. Atliekų švartynų rengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklės. Valstybės žinios, 2000-11-10, Nr. 96-3051. [2013 m. spalio 18 d.].
8. Atliekų deginimo aplinkosauginiai reikalavimai. Valstybės žinios, 2003-03-31, Nr. 31-1290. [2013 m. spalio 18 d.].
9. Lietuvos Respublikos biokuro, biodegalų ir bioalyvų statymas. Valstybės žinios, 2004-02-21, Nr. 28-870 [2013 m. spalio 18 d.]
10. Biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004-2010 metais programa. Valstybės žinios, 2004-08-30, Nr. 133-4768 [2013 m. spalio 18d.].
11. Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo statymas. Valstybės žinios, 2001-10-05, Nr. 85-2968 [2013 m. spalio 18d.] .
12. Aplinkos ministro 2001 m. gruodžio 21 d. sakymo Nr. 625 "Dėl išieškotų baterijų ir akumuliatorių tvarkymo taisyklių patvirtinimo" pakeitimo. Valstybės žinios, 2008-07-21, Nr. 86-3439 [2013 m. spalio 18d.].
13. LR Aplinkos ministro sakymas "Dėl pesticidų atliekų tvarkymo reglamento patvirtinimo". Valstybės žinios, 2002-04-10, Nr. 38-1407 [2013 m. spalio 18d.].
14. LR Aplinkos ministro sakymas " Dėl Polichlorint bifenil ir polichlorint terfenil (PCB/PCT) tvarkymo taisyklių patvirtinimo". Valstybės žinios, 2003-10-22, Nr. 99-4469 [2013 m. spalio 18d.].
15. LR Radioaktyvių Atliekų Tvarkymo statymas. Valstybės žinios, 2011-07-19, Nr. 91-4318 [2013 m. spalio 18d.].

16. LR Aplinkos ministro sakymas "D l Lietuvos higienos normos HN 66:2013 "Medicinini atliek tvarkymo saugos reikalavimai" patvirtinimo". Valstyb s žinios, 2013-07-25, Nr. 80-4034 [2013 m. spalio 18d.].
17. LR Aplinkos ministro sakymas "D l Eksploatuoti netinkam transporto priemoni tvarkymo taisykli patvirtinimo". Valstyb s žinios, 2004-04-06, Nr. 50-1676 [2013 m. spalio 18d.].
18. LR Aplinkos ministro sakymas "D l Elektros ir elektronin s rangos bei jos atliek tvarkymo taisykli patvirtinimo." Valstyb s žinios, 2004-09-21, Nr. 141-5168 [2013 m. spalio 18d.].
19. Tarybos Direktyva d l atliek (75/442/EEB). Oficialus leidinys L 194 , 25/07/1975 P. 0039 - 0041 [2013 m. spalio 18d.]
20. Tarybos Direktyva iš dalies kei ianti Direktyv 75/442/EEB d l atliek 91/156/EEB. Oficialus leidinys L 078 , 26/03/1991 P. 0032 - 0037 [2013 m. spalio 18d.]
21. Tarybos Direktyva d l pavojing atliek 91/689/EEB. Oficialusis leidinys L 377, 31/12/1991 p. 0020 - 0027 [2013 m. spalio 18d.].
22. Tarybos Reglamentas EEB/259/93 d l atliek vežimo Europos bendrijos viduje, Bendrij ir iš jos prieži ros ir kontrol s. Oficialus leidinys L 030 , 06/02/1993 p. 0001 - 0028 [2013 m. spalio 18d.].
23. Tarybos reglamentas EB/2557/2001 iš dalies kei iantis Tarybos reglamento EEB/259/93 d l prieži ros ir kontrol s, d l atliek vežimo Bendrijos viduje, Bendrij ir iš Europos bendrijos. Oficialus leidinys L 349 , 31/12/2001 P. 0001 - 0039 [2013 m. spalio 18d.].
24. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/76/EB d l atliek deginimo. Oficialusis leidinys L 332 , 28/12/2000 p. 0091 - 0111 [2013 m, spalio 18d.].
25. Tarybos Direktyva d l atliek s vartyn 1999/31/EB Oficialusis leidinys L182 16/07/1999 P. 0001 - 0019 [2013 m. spalio 18d.].
26. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/59/EB d l uosto pri mimo rengini , skirt laivuose susidaran ioms atliekoms ir krovini liku iams. Oficialusis leidinys L 332 , 28/12/2000 P. 0081 - 0090 [2013 m. spalio 18d.].
27. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 94/62/EB d l pakuo i ir pakuo i atliek . Oficialusis leidinys L 365 , 31/12/1994 P. 0010 - 0023 [2013 m. spalio 18d.].
28. Tarybos Direktyva 75/439/EEB d l naudot alyv šalinimo. Oficialusis leidinys L 194 , 25/07/1975 P. 0023 - 0025 [2013 m. spalio 18d.].
29. Tarybos Direktyva iš dalies kei ianti Direktyv 75/439/EEB d l naudot alyv šalinimo 87/101/EEB. Oficialusis leidinys L 042 , 12/02/1987 P. 0043 - 0047 [2013 m. spalio 18d.].

30. Tarybos Direktyva d l (polichlorint bifenil ir tertfenil) PCB/PCT šalinimo (96/59/EB). Oficialusis leidinys L 243 , 24/09/1996 p. 0031 - 0035 [2013 m. spalio 18d.].
31. Tarybos direktyva d l valstybi nari statym ir kit teis s akt , susijusi su tam tikr pavojing medžiag ir preparat pardavimo ir naudojimo apribojimais, suderinimo 76/769/EEB. Oficialusis leidinys L 262 , 27/09/1976 p. 0201 - 0203 [2013 m. spalio 18d.].
32. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2006/66/EB d l baterij ir akumuliatori bei baterij ir akumuliatori atliek ir Direktyvos 91/157/EEB panaikinimo. Oficialusis leidinys L 266/1 [2013 m. spalio 18d.].
33. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva d l elektros ir elektronin s rangos atliek 2002/96/EB. Oficialusis leidinys L 037 , 13/02/2003 P. 0024 - 0039 [2013 m. spalio 18d.].
34. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2008/34/EB iš dalies keičianti Direktyvos 2002/96/EB d l elektros ir elektronin s rangos atliek nuostatas susijusias su Komisijai suteiktais gyvendinimo galiojimais. Oficialusis leidinys L 81/65 [2013 m. spalio 18d.].
35. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/53/EB d l eksploatuoti netinkam transporto priemoni . Oficialusis Leidinys L 269 , 21/10/2000 P. 0034 - 0043 [2013 m. spalio 18d.].
36. E. Monkevi ius., A. Miškini s., L. Meškys., I. V gel ., A. Murauskait . *Aplinkosaugos teis* . Mykolo Riomerio Universitetas. Vilnius, 2011.
37. R. Gražulevi ien . *Aplinkos politika*. Vytauto Didžiojo Universitetas. Kaunas, 2004.
38. A. Vaišnoras. *Europos S jungos aplinkos politika*. Mykolo Riomerio Universitetas. Vilnius, 2011.
39. P. Baltr nas, D. Butkus., V. Oškini s, S. Vasarevi ius, A. Zigmontien . *Aplinkos apsauga*. Vilniaus Gedimino Technikos Universitetas. Vilnius, 2008.
40. J. Danys, A. Lebedys, A. Milaši nas, J. Motiej nas, E. Rudgalvyt , B. Rudgalvis, R. Uselyt . *Pakuo i atliek apskaitos ir efektyvaus tvarkymo problem Lietuvoje sprendimas Europos S jungos reikalavim kontekste*. Kauno Technologijos Universiteto Pakavim tyrim centras. Kaunas, 2003.
41. R. Minalga. *Atliek šalinimo logistika: monografija*. Vilnius: Justitia, 2010.
42. I. Lazdinis. *Aplinkos politika ir valdymas: vadov lis*. Mykolo Riomerio Universitetas. Vilnius, 2008.
43. R. V. Ulozas, R. Viršilas. *Atliek tvarkymo technologijos : mokomoji knyga*. Šiauli Universitetas. Šiauliai, 2010.

44. J. K. Staniškis. *Integruota atliek vadyba : mokomoji knyga*. Kauno technologijos universitetas. Kaunas : Technologija, 2004.
45. E. den Boer, J. den Boer, J. Jager, G. Denafas. *Atliek tvarkymo planavimas ir optimizavimas : komunalini atliek susidarymo prognozavimo ir atliek tvarkymo sistem tvarumo vertinimo vadovas: mokomoji knyga*. Kauno Technologijos Universitetas. Kaunas : Technologija, 2005.
46. I. Valavi ien . *Komunalini atliek susidarymo sezoninio kitimo taka atliek tvarkymo sistemos rodikliams : daktaro disertacija*. Kauno Technologijos Universitetas. Kaunas, 2012.
47. Z. Venckus. *Aplinkos apsaugos politika ir teis : mokomoji knyga*. Vilniaus Gedimino Technikos Universitetas. Vilnius : Technika, 2008.
48. I. Gurauskien . *Elektros ir elektronin s rangos ir jos atliek regionini sraut valdymas : daktaro disertacija*. Kauno Technologijos Universitetas. Kaunas, 2011.
49. J. Staniškis. *Integruota atliek vadyba*. Kauno Technologijos Universitetas. Kaunas: Technologija, 2004.
50. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija. <<http://www.am.lt/VI/index.php>>
Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija. Sanglaudos fondo atliek projektai. [2013 m. spalio 18d.]. <http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=4001>.
51. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projekt valdymo agent ra. [2013 m. spalio 18d.]. <<http://www.apva.lt/lt/kas-yra-apva.html>>.
52. A. Plepys, O. Mont, R. Uselyt , N. Tojo. *Atliek tvarkymas: vadovas savivaldyb ms. Mokomoji knyga*. Vilnius: UAB „Ekokonsultacijos“, 2007.
53. Lietuvos statistikos departamentas. [2013 m. spalio 18d.] <<http://www.stat.gov.lt>>
54. Aplinkos apsaugos agent ra. [2013 m. spalio 18d.] <<http://gamta.lt>>
55. Atliek tvarkymas. [2013 m. spalio 18d.]
<http://europa.eu/legislation_summaries/environment/waste_management/index_en.htm>
56. Aplinkos projekt valdymo agent ra, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija. Telši apskrities atliek tvarkymo planas. [2013 m. spalio 18d.]
<http://www.tratc.lt/files/Dokumentai/Telsiu%20apskrities_ATP.pdf>
57. Valstybinio audito ataskaita. Regionini atliek tvarkymo sistem veikla. [2013 m. spalio 18d.] <<https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3045>>.
58. Telši rajono savivaldyb s strateginis pl tros planas. [2013 m. spalio 18d.].
<http://www.telsiai.lt/SPP/images/Telsiu_SPP.pdf>

59. Žalioji knyga dėl biologinių atliekų tvarkymo Europos Sąjungoje [2013 m. spalio 18d.].
<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0811:FIN:LT:PDF>>
60. Žalioji knyga dėl Europos plastiko atliekų aplinkoje strategijos [2013 m. spalio 18d.].
<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0123:FIN:LT:PDF>>
61. Atliekų tvarkymas [2013 m. spalio 18d.].
<http://lt.wikipedia.org/wiki/Atliek%C5%B3_tvarkymas>
62. Aplinkos apsaugos ministerijos misija ir strateginiai tikslai [2013 m. spalio 18d.].
<<http://www.am.lt/VI/index.php#r/207>>
63. Aplinkos apsaugos ministerija departamentai [2013 m. spalio 18d.].
<<http://www.am.lt/VI/index.php#r/339>>
64. R. Radavičienė. *Komunalinių biologiskai skaidžių atliekų tvarkymo politikos gyvendinimas Lietuvoje*. 3-ioji Baltijos biologinių atliekų konferencija. Vilnius, 2011 m. lapkričio 23-24 d., viešbutis „Crowne Plaza Vilnius“ [2013 m. spalio 18d.].
<http://www.compostnetwork.info/bbc/presentation/1100_BSA%20konferencija%202011_Raminta%20Radaviciene.pdf>.
65. Tarybos Direktyva 96/61/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės. Official Journal L 257, 10/10/1996 P. 0026 - 0040 [2013 m. spalio 18d.].
66. LR Aplinkos ministro ir LR Sveikatos apsaugos ministro sakymas "Dėl Pavojaus cheminiai medžiagai ir preparatams klasifikavimo ir ženklinimo tvarkos". Valstybės žinios, 2001-02-21, Nr. 16-509 [2013 m. spalio 18d.].
67. LR Aplinkos apsaugos statymas. Valstybės žinios, 1992, Nr. 5-75 [2013 m. spalio 18d.].
68. LR Aplinkos ministro sakymas dėl pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisykli patvirtinimo. Valstybės žinios, 2002-08-22, Nr. 81-3503 [2013 m. spalio 18d.].
69. Plungės rajono savivaldybės 2013-2015 metų strateginis veiklos planas [2013 m. spalio 18d.].
70. UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ 2011 m. metinis pranešimas [2013 m. spalio 18d.].
71. UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ 2012 m. metinis pranešimas [2013 m. spalio 18d.].
72. Plungės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planas (2006-2015 m.) [2013 m. spalio 18d.].
73. Plungės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėmis, patvirtintomis savivaldybės tarybos 2010 m. liepos 29 d. Nr. T1-160 [2013 m. spalio 18d.].

74. 2013 m. birželio 27 d. Nr. T1-168 Plungės rajono savivaldybės tarybos sprendimas "Dėl Plungės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turto ir atliekų tvarkymų nuostatų patvirtinimo" [2013 m. spalio 18d.].
75. R. Jesiulevičienė. *Politikos mokslai*. Mokomoji knyga. Kaunas: VDU leidykla, 2006.
76. A. Pauliukevičiūtė, A. Raipa, *Viešojoji politika ir administravimas*. Vilnius: Mykolo Riomerio Universiteto Leidybos centras. Nr. 28, 70-79, 2009.
77. A. Raipa ir kt. *Modernus Viešasis Valdymas*. Kolektyvinė monografija. Kaunas, 2012.
78. LR Vyriausybės nutarimas "Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir gyvendinimo". Valstybės žinios, 2003-09-19, Nr. 89-4029.
79. LR Seimo nutarimas "Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano". Valstybės žinios, 2002-11-15, Nr. 110-4852.
80. LR Seimo statutai. Valstybės žinios, 1994, Nr. 15-249.
81. Aplinkos apsaugos komitetas. [2013 m. spalio 18d.].
82. Aplinkos ministerijos administracinės struktūros schema [2013 m. spalio 18d.].
83. Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija [2013 m. spalio 18d.].
84. Regioniniai aplinkos apsaugos departamentai [2013 m. spalio 18d.].
85. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos statymas. Valstybės žinios, 1994, Nr. 55-1049 [2013m. spalio 18d.].
86. Plungės rajono seniūnijos [2013 m. spalio 18d.].
87. Administracinis teisės pažeidimų kodeksas. Valstybės žinios, 1985, nr. 1-1 [2013 m. spalio 18d.].
88. Atliekų prevencija - pagal valstybinę programą. [2013 m. spalio 18d.].
LR Aplinkos ministro sakymas "Dėl valstybinės atliekų prevencijos programos patvirtinimo". Valstybės žinios, 2013-10-30, Nr. 113-5663 [2013 m. spalio 18d.].
89. Nacionalinė darnaus vystymosi strategija. [2015 m. balandžio 3d.].
90. Komunalinių atliekų tvarkymo Plungės rajono savivaldybės teritorijoje taisyklės patvirtintos tarybos 2008 m. liepos 24 d. sprendimu Nr.T1-140. [2015 m. balandžio 3d.].
91. UAB "TRATC" 2014 m. finansinė ataskaita [2015 m. balandžio 3d.].
Prieiga per internet : <http://www.tratc.lt/files/Dokumentai/Metinis_pranesimas_2014.pdf>
92. Valstybinis atliekų tvarkymo 2014 - 2020 m. plano projektas [2015 m. balandžio 3d.].
Prieiga per internet : <<http://www.am.lt/VI/files/0.262569001378461975.pdf>>
93. LR Vyriausybės nutarimas "Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir gyvendinimo" Nutarimas paskelbtas: Žin., 2003, Nr.89-4029. [2015 m. balandžio 3d.].
Prieiga per internet : <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_p?p_id=396083>

94. LR Vyriausybės nutarimas "D I Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo". Nutarimas paskelbtas: Žin., 2002., Nr. 40 - 1499. [2015 m. balandžio 3d.].
Prieiga per internet : < http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_p?p_id=378697>
95. R. Mioldažys, V. Paulauskas, G. Vilkevičius. *Neorganinių atliekų tvarkymas: mokomoji knyga*. Aleksandro Stulginskio Universitetas, 2012.
96. Telšių regiono atliekų tvarkymo centro internetinis svetainė. [2015 m. balandžio 3d.].
Prieiga per internet : < <http://www.tratc.lt/>>
97. Telšių regiono atliekų tvarkymo 2005 – 2015 metų planas [2015 m. balandžio 3d.].
Prieiga per internet : < <http://www.tratc.lt/regionines-apimties-dokumentai>>
98. Plungės rajono savivaldybės 2010 – 2017 metų strateginis planas [2015 m. balandžio 3d.]. Prieiga per internet : < http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file597.pdf>

PRIEDAI

1 PRIEDAS

S vartyne šalinam komunalini atliek sud tis Telši regione, 2013 metais.

	Mažeikių r. sav.	Plungės r. sav.	Rietavo sav.	Telšių r. sav.	Viso regione
Kombinuotų pakuočių atliekos	6,54%	5,04%	5,16%	5,90%	5,66%
Metalu, įskaitant pakuotes, atliekos	2,44%	3,09%	3,05%	3,21%	2,95%
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	13,23%	13,17%	12,58%	11,34%	12,56%
Inertinės atliekos (keramika, betonas, akmenys ir pan.)	13,07%	10,41%	24,06%	12,24%	14,96%
Kitos atsitiktinai į sąvartyną patekusios nepavojingosios atliekos (guma)	4,72%	3,66%	2,34%	5,07%	3,96%
Atsitiktinai į sąvartyną patekusios elektros ir elektroninės įrangos atliekos	0,87%	0,98%	0,78%	1,12%	0,94%
Atsitiktinai į sąvartyną patekusios baterijų ir akumuliatorių atliekos	0,16%	0,00%	0,08%	0,22%	0,12%
Kitos atsitiktinai į sąvartyną patekusios pavojingosios atliekos	0,00%	0,00%	0,08%	0,00%	0,02%
Kitos komunalinės atliekos	0,24%	2,52%	0,23%	2,39%	1,35%
Komunalinių atliekų pašalintų sąvartyne iš viso	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
	Mažeikių r. sav.	Plungės r. sav.	Rietavo sav.	Telšių r. sav.	Viso regione
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	4,41%	7,32%	3,83%	7,76%	5,84%
Žaliosios atliekos	7,80%	7,07%	10,63%	9,85%	8,87%
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	2,76%	1,95%	1,64%	1,27%	1,89%
Biologiškai skaidžios maisto gamybos atliekos	15,98%	10,57%	12,73%	16,12%	13,91%
Natūralaus pluošto audinių atliekos	5,83%	9,35%	7,89%	4,48%	6,84%
Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Visos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	36,77%	36,26%	36,72%	39,48%	37,34%
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	21,97%	24,88%	14,92%	19,03%	20,14%

2 PRIEDAS

Telšių regiono vietinės rinkliavos surinkimo suvestinė už 2008–2012 m.

Rinkliavos surinkimo suvestinė už 2008 m.

Savivaldybė	Fiziniai asmenys			Juridiniai asmenys			Viso sumokėta	%
	Priskaičiuota	Apmokėta	%	Priskaičiuota	Apmokėta	%		
Mažeikių sav.	2326577	2237982,48	96,19	1141775	1094575	95,86	3332557,48	96,08
Telšių sav.	2070262	2026690,5	97,89	643501	624359,5	97	2651050	97,68
Plungės sav.	1744535	1675914,18	96,06	579682	556632	96,02	2232546,18	96,05
Rietavo sav.	291350	278342,5	95,53	99190	98630	99,43	376972,5	96,52
Iš viso:	6432724	6218929,66	96,67	2464148	2374196,50	96,34	8593126,16	96,58

Rinkliavos surinkimo suvestinė už 2009 m.

Savivaldybė	Fiziniai asmenys			Juridiniai asmenys			Viso sumokėta	%
	Priskaičiuota	Apmokėta	%	Priskaičiuota	Apmokėta	%		
Mažeikių sav.	2437971	2336777,19	95,84	963943	917303,82	95,16	3254081,01	95,65
Telšių sav.	2078585	2024771,09	97,41	632545	613935,75	97,05	2638706,84	97,32
Plungės sav.	1745997	1674187,2	95,88	523039	488929,28	93,47	2163116,48	95,33
Rietavo sav.	355682	338066	95,04	109186	107601	98,54	445667	95,86
Iš viso:	6618235	6373801,48	96,30	2228713	2127769,85	95,47	8501571,33	96,09

Rinkliavos surinkimo suvestinė už 2010 m.

Savivaldybė	Fiziniai asmenys			Juridiniai asmenys			Viso sumokėta	%
	Priskaičiuota	Apmokėta	%	Priskaičiuota	Apmokėta	%		
Mažeikių sav.	2397055	2269293,89	94,67	824942	775180,22	93,96	3044474,11	94,49
Telšių sav.	2190775	2093920,02	95,57	602277	589579	97,89	2683499,02	96,07
Plungės sav.	1727969	1624450,52	94	664373	610132,5	91,83	2234583,02	93,4
Rietavo sav.	379917	351618	92,55	112081	109736	97,9	461354	93,77
Iš viso:	6695716	6339282,43	94,67	2203673	2084627,72	94,59	8423910,15	94,65

Rinkliavos surinkimo suvestinė už 2011 m.

Savivaldybė	Fiziniai asmenys			Juridiniai asmenys			Viso sumokėta	%
	Priskaičiuota	Apmokėta	%	Priskaičiuota	Apmokėta	%		
Mažeikių sav.	2325071	2208987,41	95	853300	659740,59	77,31	2868728	90,25

Telši sav.	2186935	2108830,25	96,42	674648	618371,31	91,65	2727201,56	95,30
Plung s sav.	1741195	1593559,99	91,52	588623	538291,34	91,44	2131851,33	91,50
Rietavo sav.	379954	332978,75	87,63	148145	134886	91	467864,75	88,59
Iš viso:	6633155	6244356,40	94,13	2264716	1951289,24	86,16	8195645,64	92,10
Rinkliavos surinkimo suvestin už 2012 m.								
Savivaldy b	Fiziniai asmenys			Juridiniai asmenys			Viso sumok ta	%
	Priskai iuota	Apmok ta	%	Priskai iuota	Apmok ta	%		
Mažeiki sav.	2775669,11	2301969,16	82,93	851625	541885,76	63,62	2843854,92	78,40
Telši sav.	2065135	1602375,52	77,59	609378	538537,58	88,37	2140913,10	80
Plung s sav.	1566598	1371658,05	87,55	697898	499844,21	71,62	1871502,26	82,64
Rietavo sav.	314083	274155,04	87,28	129622	117342	90,52	391497,04	88,23
Iš viso:	6721485,11	5550157,77	82,57	2288523	1697609,55	74,17	7247767,32	80,44

3 PRIEDAS

monėms ir organizacijoms galiojantys vietinės rinkliavos dydžiai Plungės rajono savivaldybėje, EUR per metus

Nekilnojamojo turto paskirtis	Paskirties apibūdinimas	Bendras plotas	Vietinės rinkliavos dydis
Administracinės paskirties pastatai*	Pastatai, skirti administravimo veiklai (bankai, paštas, valstybės ir savivaldybės įstaigos, teismai, kontoros, kiti įstaigų ir organizacijų administraciniai pastatai)	Iki 100 m ²	61,40
Prekybos paskirties pastatai	Pastatai, skirti didmeninei ir mažmeninei prekybai (parduotuvės, parduotuvės - operatorinės, prekybos centrai, prekybos paviljonai, kioskai ir kiti pastatai)	Nuo 100 – 500 m ²	122,80
		Nuo 500 -700 m ²	281,51
		Per 700 m ²	368,69
		Iki 100 m ²	61,40
	Pastatai, skirti didmeninei ir mažmeninei prekybai (vaistinės)	Nuo 100 – 250 m ²	122,80
		Nuo 250 – 500 m ²	245,89
		Nuo 500 – 750 m ²	368,69
		Nuo 750 – 1000 m ²	491,49
		Per 1000 m ²	563,31
		Pastatai, skirti didmeninei ir mažmeninei prekybai (vaistinės)	Iki 500 m ²
Per 500 m ²	122,80		
Pastatai, skirti paslaugoms (iš jų buities) teikti (piritys, grožio salonai, kirpyklos, skalbyklos, taisyklos, ir kiti pastatai)	Iki 100 m ²		61,40
	Per 100 m ²		122,80
Pastatai, skirti paslaugoms teikti (laidojimo namai)	Kaime	61,40	
	Mieste	281,51	
Dirbtuvės, remonto dirbtuvės, autoservisai, plovyklos	Iki 100 m ²	61,40	
	Per 100 m ²	122,80	
Maitinimo paskirties pastatai	Pastatai, skirti žmonėms maitinti (valgyklos, restoranai, kavinės - barai ir kiti pastatai) Įstaigos, teikiančios maitinimo paslaugas švietimo įstaigose, mokyklose, ikimokyklinio ugdymo įstaigose	Iki 100 m ²	122,80
		Per 100 m ²	281,51
Transporto paskirties pastatai	Pastatai, skirti transporto reikmėms (geležinkelio, autobusų stočių ir kiti pastatai)		122,80
			61,40
Gamybos ir pramonės paskirties pastatai	Gamybai skirti pastatai (gamyklos, produkcijos pramonės, skendyklos, kalvės)	Iki 100 m ²	
		Per 100 m ²	

Sandėliavimo paskirties pastatai	Pastatai, skirti ką nors laikyti (saugyklos, bendro naudojimo sandėliai, specialūs sandėliai, kiti pastatai, skirti produkcijai laikyti ir kt.)		61,40
Kultūros paskirties pastatai*	Pastatai, skirti kultūros reikmėms - viešųjų pramoginių renginių pastatai (kino teatrai, kultūros namai)	Kaime	61,40
		Mieste	281,51
	Pastatai, skirti kultūros reikmėms: radijo, televizijos ir kiti pastatai		61,40
	Pastatai, skirti kultūros reikmėms: bibliotekos, muziejai, archyvai	Kaime	30,70
		Mieste	61,40
Mokslo paskirties pastatai*	Pastatai, skirti švietimo ir mokslo reikmėms (institutai ir mokslinio tyrimo įstaigos, meteorologijos stotys, laboratorijos (išskyrus gamybines), bendrojo lavinimo, profesinės ir aukštosios mokyklos)	Iki 100 m ²	61,40
		Nuo 100 – 300 m ²	122,80
		Nuo 300 – 600 m ²	368,69
		Per 600 m ²	563,31
	Pastatai, skirti švietimo ir mokslo reikmėms (vaikų darželiai, lopšeliai)		281,51
Gydymo paskirties pastatai	Pastatai, skirti gydymo reikmėms (ligoninės, klinikos, poliklinikos, sanatorijos, reabilitacijos centrai, gydyklų pastatai)	Iki 100 m ²	61,40
		Nuo 100 – 300 m ²	122,80
		Nuo 300 – 600 m ²	368,69
		Virš 600 m ²	563,31
	Pastatai, skirti gydymo reikmėms (ambulatorijos, veterinarijos gydyklos)		61,40
Poilsio paskirties pastatai	Pastatai, skirti žmonių visaverčiam fiziniam ir dvasiniam poilsiui (turizmo centrai, poilsio namai, kempingų pastatai, kaimo turizmo pastatai ir kt.)	Iki 100 m ²	61,40

Socialines paskirties pastatai	Pagal Nuostatų 71 punktą metų pradžioje atliekų vežimo sezoniskumas suderinamas su TRATIC	Nuo 100 – 200 m ²	122,80
		Nuo 200 – 300 m ²	184,20
		Nuo 300 – 400 m ²	245,89
		Nuo 400 – 500 m ²	307,29
		Nuo 500 – 600 m ²	368,69
		Nuo 600 – 700 m ²	430,09
		Nuo 700 – 800 m ²	491,49
		Nuo 800 – 900 m ²	552,88
	Nuo 900 – 1000 m ²	614,57	
	Dienos centrai, nakvynės namai ir kt.		122,80
	Senelių globos namai		281,51
Viešbučių paskirties pastatai		Iki 100 m ²	61,40
	Trumpalaikio (viešbučio tipo) apgyvendinimo pastatai (viešbutis)	Nuo 100 – 500 m ²	122,80
		Nuo 500 – 1000 m ²	281,51
		Per 1000 m ²	563,31
	Trumpalaikio (viešbučio tipo) apgyvendinimo pastatai (moteliai, svečių namai)	Iki 100 m ²	61,40
		Nuo 100 – 500 m ²	122,80
	Per 500 m ²	281,51	
Sporto paskirties pastatai	Pastatai, skirti sportuoti (sporto salės, teniso kortai, baseinų, čiuožyklų, jachtklubų, maudyklų, stadionų, mamežų pastatai ir kt.)		61,40
Religinės paskirties pastatai	Pastatai, skirti religiniams tikslams (bažnyčios, cerkvės ir kiti pastatai)	kaime	30,70
		mieste	61,40
Specialiosios paskirties pastatai	Pastatai, skirti specialiesiems tikslams (policijos, priešgaisrinų ir gelbėjimo tarnybų, bendruomenės ir kiti pastatai)	kaime	30,70
		mieste	122,80

Garazų paskirties pastatai	Garnžni, esantys parnų bendrijose. Pastatai, skirti transporto priemonėms laikyti		Vietinis rinkliavos dydis apskaičiuojamas parnų skaičių dauginant iš minimalios atliekų susikaupimo normos vienam garažu ir vietines rinkliavos bazinio dydžio (9.85 EUR)
Kitos paskirties pastatai	Kitos paskirties pastatai, kurių negalima priskirti prie kitų išvardytų grupių		61,40
Inžineriniai statiniai	Susiekimo komunikacijos, inžineriniai tinklai bei kiti statiniai ir pastatai, skirti telekomunikacinei įrangai laikyti		

4 PRIEDAS

Atliek tvarkymo planuose iškelti uždaviniai gyvendinimo vertinimas

Eil. Nr.	VSATP punktas	Veikla	Atliek tvarkymo infrastruktūros plėtros priemonės	2013 metais
1	84.1 98.1	Viešosios komunalinių atliek tvarkymo paslaugos teikimas	Iki 2009 m. užtikrinti viešosios komunalinių atliek tvarkymo paslaugos visuotinumą, kokybę ir prieinamumą. Visuotinumą principas laikomas užtikrintu, kai viešoji komunalinių atliek tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenims, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų) ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.	gyvendinta.
	98.2.1.2 98.2.1.3		Konteinerinių aikštelių žemės sklypų planų ir techninių dokumentacijų parengimas. Trūkstant konteinerinių aikštelių rengimas.	gyvendinta.
Komentaras: Komunalinių atliek tvarkymo paslauga 2013 m. buvo teikiama apie 99 proc. Plungės rajono savivaldybės atliekų turto įamšams				
2	84.2	Esamos švartynas	Ne vėliau kaip nuo 2009 m. vidurio nepavojingas atliekas šalinti tik Europos Sąjungos reikalavimus atitinkančiuose regioniniuose nepavojingų atliekų švartynuose.	gyvendinta.
Komentaras: Mišrios komunalinių atliekų vežamos Telšių regiono nepavojingų atliekų (Jurbarko) švartynas				
3	84.3	Seni švartynai	Iki 2011 m. pabaigos uždaryti visus aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimų neatitinkančius švartynus.	gyvendinta 2009 metais.
	84.5	Atliekų perdirbimas ir panaudojimas	Iki 2013 m. paruošti perdirbti ar kitaip naudoti ne mažiau kaip 50 proc. komunalinių atliekų; užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 50 proc. susidariusi savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų per metus.	Ne gyvendinta.

<p>Komentaras: 2013 m. perdirbta / panaudota 14 proc. komunalini atliek . Užduotis bus gyvendinama Telši regiono mastu, kuriant bendr atliek tvarkymo infrastrukt r . TRATC gyvendina ES finansuojam projekt „Telši regiono komunalini biologiškai skaidži atliek tvarkymo infrastrukt ros pl tra”.</p>				
4	98.4	Šalinimas tik apdorot atliek	Ne v liau kaip nuo 2013 m. s vartynuose šalinti tik apdorotas, t. y. išr šiavus likusias, netinkamas perdirbti ar kitaip naudoti, atliekas.	Ne gyvendinta.
5	98.2.1 98.2.1.2 98.2.1.3	Antrini žaliav surinkimas ir aikšteli pl tra	Gyvenamuosiuose daugiabu i nam rajonuose rengti ne mažiau kaip po vien antrini žaliav surinkimo konteineri aikštel 800 gyventoj ; Gyvenamuosiuose individuali nam kvartaluose ir miesteliuose, sod ir garaž savinink bendrij teritorijose rengti ne mažiau kaip po vien antrini žaliav surinkimo konteineri aikštel prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba važiavimo juos.	Nepilnai gyvendinta.
<p>Komentaras: Gyvenamose teritorijose pastatytas pakankamas antrini žaliav surinkimo konteineri kiekis, ta iau nepakankamas aikšteli skai ius yra sod ir garaž bendrijose.</p>				
6	98.3	Dideli gabarit atliek surinkimo aikštel (DGASA)	Iki 2009 m. užtikrinti, kad b t rengta ne mažiau kaip viena dideli gabarit atliek (bald , statybos ir griovimo, elektros ir elektronin s rangos atliek , naudot padang , pavojing buitini atliek , antrini žaliav , biologiškai skaidži atliek) surinkimo aikštel 50 t kst. gyventoj , taip pat šios atliekos surenkamos ir kitokiais b dais (pvz., apvažiuojant tur tojus).	gyvendinta
<p>Komentaras: Viena dideli gabarit atliek surinkimo aikštel regione tenka vidutiniškai 36 t kst. gyventoj .</p>				
7	101. 102. 4 priedas	Biologiškai skaidži atliek tvarkymas	Komunalini biologiškai skaidži atliek šalinimo s vartynuose mažinimo užduotys.	gyvendinta
<p>Komentaras: 2013 m. Plung s rajono savivaldyb je pašalinta mažiau biologiškai skaidži atliek nei numatyta Valstybiniame strateginiame atliek tvarkymo plane 2007 – 2013 m biologiškai skaidži atliek šalinimo užduotyje.</p>				
8	103. 104.1 106.2.2	Žali j atliek tvarkymas	Atskirai surinktos komunalin s biologiškai skaidžios atliekos turi b ti perdirbamos arba kitaip naudojamos. „Žaliosios atliekos“, t. y. sod , park ir	Užduotis gyvendinama.

			<p>želdyn tvarkymo biologiškai skaidžios atliekos, turi būti surenkamos ir apdorojamos kompostavimo renginiuose. Turi būti skatinamas ir individualus „žaliųjų atliekų“ kompostavimas.</p> <p>Savivaldybės iki 2010 m., atsižvelgdamos regiono bendradarbiavimo galimybes, privalo užtikrinti, kad kiekviename atliekų tvarkymo regione būtų sudarytos specialios apdoroti (kompostuoti ir (ar) anaerobiškai pūdyti) komunalines biologiškai skaidžias atliekas.</p>	
<p>Komentaras: Skatinimo priemonės taikomos gyventojams, gyvenantiems individualiuose namuose. gyvendinant ES finansuojamą projektą „Telšių regiono komunalinių biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“. 2012-2013 m. laikotarpiu gyventojams išdalinta buvo išdalinta 300 litrų talpos 2554 vnt. kompostavimo dėžės. Žaliosios biologiškai skaidžios atliekos Plungės rajono savivaldybėje taip pat surenkamos Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštėje.</p>				
9	99.	Specifiniai komunalinių atliekų surinkimas	Specifinių atliekų surinkimas apvažiavimo būdu. Papildiniai sistemos diegimas.	gyvendinta.
<p>Komentaras: 2013 metais Didelio gabarito atliekos, butyje susidarančios pavojingos, elektros ir elektronikos rangos, naudotų padangų atliekos Plungės rajono savivaldybėje iš atliekų turto surenkamos apvažiavimo būdu.</p>				

5 PRIEDAS

Valstybinio atliekų tvarkymo plano gyvendinimo 2014-2020 metų priemonių planas

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Įvykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
1. Skatinti atliekų prevenciją ir paruošimo naudoti pakartotinai veiklą	Uždaviniai ir priemonės atliekų prevencijos ir paruošimo naudoti pakartotinai skatinimui yra numatyti patvirtintoje Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. ... d. nutarimu Nr. ... (Žin., 2013, Nr. ...)					
2. Sumažinti sąvartuose šalinamų atliekų kiekių, plėtojant racionalų atliekų medžiaginių ir energetinių išiekių naudojimą	2.1. Skatinti atliekų perdirbimą ir naudojimą taikant ekonomiškus instrumentus	2.1.1. Parengti Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimo ir jį įgyvendinančių poįstatyminių teisės aktų projektus dėl mokesčio už sąvartuose šalinamas atliekas nustatymą.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		2.1.2. Vykdyti sąvartuose šalinamų atliekų apskaitos ir mokesčio už sąvartuose šalinamas atliekas apskaičiavimo kontrolę.	2015-2020 metai	Aplinkos ministerija, RAAD	-	-
		2.1.3. Parengti Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pakeitimo ir jį įgyvendinančių poįstatyminių teisės aktų projektus dėl mokesčio už mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiuose apdorojamas atliekas bei mokesčio už atliekų deginimo arba bendro atliekų deginimo įrenginiuose naudojamas energijai gauti atliekas nustatymą.	2016-2017 metai	Aplinkos ministerija	-	-

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Įvykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		2.1.4. Vykdyti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiuose apdorotų bei atliekų deginimo arba bendro atliekų deginimo įrenginiuose panaudotą energijai gauti atliekų apskaitos ir mokesčio už mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiuose apdorotas atliekas bei mokesčio už atliekų deginimo arba bendro atliekų deginimo įrenginiuose panaudotas energijai gauti atliekas apskaičiavimo kontrolę.	2018-2020 metai	Aplinkos ministerija, RAAD	-	-
		2.1.5. Parengti Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo ir jį įgyvendinančių poįstatyminių teisės aktų projektus dėl privalomojo užtaiso vienkartinės geriamųjų pakuočių nustatymą.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		2.1.6. Parengti galimybių studiją dėl gamintojų atsakomybės principo taikymo tvarkant buitines atliekas, remiantis galimybių studijos išvadomis ir rekomendacijomis parengti su gamintojų atsakomybės principu įgyvendinimu susijusių teisės aktų pakeitimų projektus.	2015 metai	Sveikatos apsaugos ministerija, Aplinkos ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	50
		2.1.7. Teikti finansinę paramą ūkio subjektams trūkstantį atliekų paruošimo perdirbimui ir perdirbimo pajėgumų sukūrimui bei esamų pajėgumų modernizavimui.	2014-2020 metai	Ūkio ministerija, Aplinkos ministerija	Europos Sąjungos paramos lėšos, LAAAF programos lėšos, Gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymo programos lėšos	80 000

Atliekų tvarkymo tinkle	Uždeviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		2.1.8. Taikyti finansine parama gamintojų, projektuojančių ir gaminančių elektros ir elektronine įrangą, bei perdirbėjų bendradarbiavimo projektams, siekiant palengvinti elektros ir elektronines įrangos atliekų atliekose esančių medžiagų ar dalių išmontavimą, pakuočių panaudojimą, panašinių pakuočių išnaudojimą ir naudojimą.	2015-2016 metai	Aplinkos ministerija	Gaminių ar pakuotės tvarkymo programos lėšos	500
	2.2. Siekiant sudaryti prielaidas pagydoms, iš atliekų gaunamos energijos gamybai, elektrybai ir racionaliai reguliuojant atliekų energijos gamybai naudojančių ūkio subjektus nustatyti teisėtus lėšų šaltinius, užtikinančius skaidrias atliekų energijos gamybai naudojančių ūkio subjektų veiklos ir energijos gamybos sąlygas.	2.2.1. Parengti galimybių studiją dėl atliekų naudojimo energijos gamybai teismo reglamentavimo. Remiantis studijos išvadomis ir rekomendacijomis parengti ir įgyvendinti atliekų energijos gamybai naudojančių ūkio subjektų reglamentuojančius atliekų energijos gamybai naudojančių ūkio subjektų pareigas ir iš atliekų gaminamos energijos kainodarą. 2.2.2. Reglamentuoti atliekų energijos gamybai naudojančių ūkio subjektų ir valstybes / savivaldybių susitaikę dėl ilgalaikių atliekų energijos gamybai naudojančių ūkio subjektų išpareigojimų atliekų deginimo srityje sudarymo sąlygas.	2014 metai I ketvirtis	Aplinkos ministerija Energetikos ministerija		130
	2.3. Sukurti komunalinių biologiskai skaidžių atliekų tvarkymo pajėgumus.	2.3.1. Įdiegti atskiro žaliųjų atliekų tvarkymo infrastruktūrą susidaryme vietoje, patiekiant gyvenamiesiems bendrijoms kompostavimo dėžes arba taikant skaidinimo priemones gyvenamiesiems bendrijoms rengiant individualaus kompostavimo priemones savo lėšomis.	2015 metai	Savivaldybės	Europos Sąjungos paramos lėšos, savivaldybių biudžetų lėšos, kitos lėšos	28 000 (pastaba: dalis arba visos lėšos gali būti įsisavintos iki 2015 metų)

Atliekų tvarkymo tinkle	Uždeviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		2.3.2. Įdiegti žaliųjų atliekų centralizuoto surinkimo ar tvarkymo aikštelių infrastruktūrą (didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės ar žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės).	2015 metai	Savivaldybės	-	-
		2.3.3. Nustatyti ir patvirtinti mažos apimties kompostavimo „geros kaimenystės“ pagrindu tvarką, nustatant reikalingas kompostavimo vietas ir įrengimus, žaliųjų atliekų tvarkymui ir komposto realizavimui.	2015 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		2.3.4. Įrengti pakankamą kiekį žaliųjų atliekų kompostavimo įrenginių.	2016 metai	Savivaldybės	-	-
		2.3.5. Įrengti mechaninio biologinio apdorojimo įrengimus, kuriuose būtų atskiriamos ir apdorojamos arba perlaidomos tolimam apdorojimui biologiskai skaidžios atliekos.	2015 metai	Savivaldybės	Europos Sąjungos paramos lėšos, savivaldybių biudžetų lėšos, kitos lėšos	450 000 (pastaba: dalis arba visos lėšos gali būti įsisavintos iki 2015 metų)
		2.3.6. Parengti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (Žin., 1998, Nr. 61-1726; 2002, Nr. 72-3016), aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymo Nr. 717 „Dėl atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 63-2065; 2004, Nr. 68-2381; 2011, Nr. 87-2721) pakeliamo projekto, nustatant reikalingas atskiro maistaviršuvės atliekų surinkimo sistemų įdiegimui.	2016 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		2.3.7. Įdiegti atskiro maistaviršuvės atliekų surinkimo sistemas ir parengti pakankamus pajėgumus atskirai surinktų maistaviršuvės atliekų apdorojimui.	2018 metai	Savivaldybės	Europos Sąjungos paramos lėšos, savivaldybių biudžetų lėšos, mokesčių už apyturynose šalinamas atliekas lėšos, kitos lėšos	150 000

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		2.3.8. Teikti finansinę paramą piliečiams biologiskai skaidžią atliekų atskiro surinkimo (ir tvarkymo) projektams, įskaitant visummenes švietimą ir gerosios praktikos sklaidą.	2015-2016 metai	Aplinkos ministerija, savivaldybės	Europos Sąjungos paramos lėšos, savivaldybių biudžetų lėšos, kitos lėšos	500
	2.4. Vystyti atliekų atskiro surinkimo sistemas	2.4.1. Pastatyti reikiama kiekių nustatytais atstatais antrinių žaliavų surinkimo kontenerių ar taikyti kitas antrinių žaliavų surinkimo priemones.	2014-2020 metai	Savivaldybės	Gamintojų ir importuotojų organizacijų lėšos, gamintojų ar pakuočių atliekų tvarkymo programos lėšos, mokesčiai už atliekų apdorojimą mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiuose bei panaudojimą energijai gauti lėšos, savivaldybių lėšos	52 000
		2.4.2. Įrengti didelį gabaritų atliekų surinkimo aikštelės ir taikyti kitas didelį gabaritų atliekų surinkimo priemones.	2014-2020 metai	Savivaldybės	Gamintojų ir importuotojų organizacijų lėšos, gamintojų ar pakuočių atliekų tvarkymo programos lėšos, mokesčiai už atliekų apdorojimą mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiuose bei panaudojimą energijai gauti lėšos, savivaldybių lėšos	-
		2.4.3. Regulučiuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose numatyti ir taikyti būtyje sudorantį pavojingųjų atliekų surinkimo priemones, įskaitant surinkimą apvažiavimo būdu	2014-2020 metai	Savivaldybės	Gamintojų ir importuotojų organizacijų lėšos, gamintojų ar pakuočių atliekų tvarkymo programos lėšos, savivaldybių lėšos	-

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		2.4.4. Regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose numatyti ir taikyti tekstilės atliekų surinkimo priemones (konteneriai)	2014-2015 metai	Savivaldybės	Savivaldybių lėšos	-
	2.5. Skatinti produktų, pagamintų iš atliekų, rinkas	2.5.1. Nustatyti kompostu, pagamintu iš atliekų, kokybės kriterijus ir parngti jo naudojimo rekomendacijas.	2014 metai	Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija	-	-
		2.5.2. Nustatant ar keičiant produktų grupių, kurių viešiesiems pirkėjams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašus, pvertinti galimybes ir numatyti atliekų perdavimo ar kitokio naudojimo kriterijus bei produktų, pagamintų iš atliekų, panaudojimo kriterijus (sąrašai peržiurimi kasmet ir, jeigu reikalinga, rengiami jų pakeitimai)	2014-2020 metai	Aplinkos ministerija	-	-
	2.6. Plėsti savarainuose draudžiamų atliekų sąrašą	2.6.1. Parngti aplinkos ministro 2000 m. spalio 18 d. įsakymo Nr. 411 „Dėl atliekų sąrašų įrengimo, eksploataavimo, uždarymo ir pradžios po uždarymo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. 96-3051) pakeitimo projekte, nustatant draudžiamą savarainuose šalinti atskira surinktas elektros ir elektroninės įrangos atliekas, kurios nebūna linkamos apdorojamos, bei ruošėjų dumblią.	2015 metai	Aplinkos ministerija	-	-
	2.7. Skatinti metalo lėšos bei kitų atliekų surinkimą bei mažinti šiečių atliekų tvarkymą	2.7.1. Parngti LR GPM įstatyme pakeitimus, nustatant vietinį 15 proc. nustatyti 5 procentų GPM tarifą netauriųjų metalų (juodųjų ir spalvotųjų) pardavime pajamų apmokestinimui bei panaikinti 8000 litų neapmokestinamą minimumą gyventojams, tokias pajamas apmokestinant nuo pirmo lito.	2014 metai	Finansų ministerija, Aplinkos ministerija	-	-

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Įvykymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
3. Užtikrinti visuomenės sveikatos ir aplinkai saugų visų atliekų srautų tvarkymą, tobulinti esamas atliekų tvarkymo sistemas	3.1. Užtikrinti, kad visiems atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis viešąja komunalinių atliekų tvarkymo paslauga	3.1.1. Visiems atliekų turėtojams suteikti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą, užtikinančią minimalias kokybės reikalavimus, kuriais nustato Aplinkos ministerija.	2014-2020 metai	Savivaldybės	Savivaldybių lėšos	-
	3.2. Užtikrinti efektyvų gamybos atliekų tvarkymą	3.2.1. Parengti galimybių studiją dėl gamyboje susidarantių atliekų srautų kiekių, esamų perdirbimo ir naudojimo pajėgumų, jų modernizavimo bei trūkumų, galimybių atliekas naudoti pakartotinai ar/ar perdirbti, gaminant produktus bei atsižvelgiant į šių produktų paklausą.	2014-2015 metai	Ūkio ministerija, Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	200
		3.2.2. Parengti gamybos atliekų tvarkymo programą, atsižvelgiant į šių atliekų trūkumų tvarkymo pajėgumų kūrimą, pakartotinio panaudojimo ar/ar perdirbimo skatinimą, iš atliekų gautų produktų naudojimo galimybes, numatant skatinimo priemones ir mokslinius tyrimus.	2015 metai	Ūkio ministerija, Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija	-	-
	3.3. Tobulinti medicininių ir farmacinių atliekų tvarkymo sistemą	3.3.1. Parengti medicininių atliekų susidarymo sveikatos priežiūros įstaigose (įskaitant skirtingų atliekų grupių (infekcinių, aštrių, aštrių, anatomicinių medžiagų ir pan.) skaičiavimą (kg/lovdienius) nustatymo ir šių atliekų tvarkymo galimybių studiją bei rekomendacijas integruotas ir stabilias reikiamai medicininių atliekų tvarkymo sistemai Lietuvoje sukurti.	2015 metai	Sveikatos apsaugos ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	150

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Įvykymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		3.3.2. Parengti aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymo Nr. 217 „Dėl atliekų tvarkymo naisyklių patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 63-2065; 2004, Nr. 68-2381; 2011, Nr. 57-2771) pakeitimo projektą dėl papildomų reikalavimų medicininių atliekų tvarkymui, ypačią dėmesį skiriant anatomiciniams atliekams.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
	3.4. Užtikrinti efektyvų pavojingųjų atliekų tvarkymą	3.4.1. Pradėti eksploatacijai pavojingųjų atliekų deginimo įrenginį ir parengti pavojingųjų atliekų sąvartyną.	2014 metai	Ūkio ministerija	-	-
		3.4.2. Neįgyvendinus 3.4.1 priemonės, parengti Lietuvos pavojingųjų atliekų tvarkymo galimybių studiją ir atnaujinti Valstybinę pavojingųjų atliekų tvarkymo programą	2015 metai	Ūkio ministerija	-	-
3.5. Užtikrinti efektyvų biologiskai skaidžių atliekų tvarkymą, atsižvelgiant į gamybos ir kitos ūkinės veiklos, taip pat komunalinių biologiskai skaidžių atliekų bendro tvarkymo galimybes		3.5.1. Parengti biologiskai skaidžių atliekų tvarkymo rekomendacijas dėl ūkio subjektų bendradarbiavimo tvarkant gamybos, kitos ūkinės veiklos ir komunalines biologiskai skaidžias atliekas skatinimo.	2014 metai	Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	-	100
		3.5.2. Parengti biologiskai skaidžių atliekų tvarkymo programą, atsižvelgiant į šių atliekų apdorojimo metu gautų produktų naudojimo galimybes, numatant skatinimo priemones ir/ar mokslinius tyrimus.	2014-2015 metai	Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija	-	-
		3.5.3. Teikti paramą gamybos ir kitose ūkinėje veikloje susidarantių ir atskirai surinktų biologiskai skaidžių atliekų perdirbimo ar naudojimo energijai gauti pilotinius projektus, siekiam tobulinti teisinę bazę ir skieisti gerąją patirtį.	2015-2016 metai	Ūkio ministerija	Europos Sąjungos paramos lėšos ar Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	2 000

Atlieku tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis leidų poreikis, tūkst. Lt
		3.5.4. Parengti komunalinių nuotekų valymo metu susidarancio dumblo saugojimo aikštelėse sukaupto dumblo sutvarkymo galimybių studiją, išanalizuojant ir galimas dumblo sutvarkymo finansavimo šaltinius (pvz., Europos Sąjungos ir valstybės paramą).	2014-2015 metai	Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	140
		3.5.5. Pasirenkant komunalinių nuotekų valymo metu susidarancio dumblo tvarkymo biudž. prioritetą teikti jam sukurtiems dumblo tvarkymo pajėgumams.	2014-2015 metai	Aplinkos ministerija, savivaldybės	-	-
		3.5.6. Parengti aplinkos ministro 2006 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. D1-236 "Dėl Nuotekų tvarkymo reglamento patvirtinimo" (Žin., 2006, Nr. 59-2103) pakeitimo projektą, numatant, kad valymo metu susidariusios atliekos (pvz., gandyklėse susidarę riebalai) būtų perduodamos atliekų tvarkymo įmonėms, prioriteta teikiant jų perdirbimui ar kitam naudojimui.	2014 m.	Aplinkos ministerija	-	-
		3.5.7. Parengti LAND 20-2001 „Nuotekų dumblo naudojimo tvėsimui reikalavimai“, patvirtinto aplinkos ministro 2001 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 349 (Žin., 2001, Nr. 61-2196; 2005, Nr. 142-5135) pakeitimo projektą, papildant dumblo naudojimo maškininkystėje kriterijais.	2014 metai	Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija	-	-

Atlieku tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis leidų poreikis, tūkst. Lt
	3.6. Tobulinti alyvos atliekų atskaitos surinkimo ir tvarkymo sistemas	3.6.1. Parengti galimybių studiją dėl gamintojo atsakomybės alyvos atliekų tvarkyme sugriežtinimo ir galimų ekonominių bei administracinių instrumentų taikymo, išanalizuojant mokesčio už aplinkus teisingą alyvos atliekomis, privaloma nustatyti alyvai nustatymo bei kitas ekonomines ir administracines priemones, kurių taikymas užtikrintų efektyvų alyvos atliekų surinkimą ir sutvarkymą. Remiantis galimybių studijos išvadomis ir rekomendacijomis, parengti atitinkamų teisės aktų pakeitimo projektus.	2014	Aplinkos ministerija	-	-
	3.7. Vykdyti nacionalinės paramos atliekų tvarkymui efektyvumo tyrimus	3.7.1. Atlikti nacionalines paramos atliekų tvarkymui Lietuvoje efektyvumo vertinimą	2015 metai	Finansų ministerija, Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija	-	-
		3.7.2. Rengti kasmetines išsamias Lietuvos aplinkos apsaugos fondo (LAATF) ataskaitas pagal atskiras programas.	2014-2020 metai	Aplinkos ministerija	-	-
4 Sukurti vieningą gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos sistemą	4.1. Tuhulinti gaminių, pakuočių ir atliekų susidarymo bei tvarkymo apskaitos sistemą	4.1.1. Sutarti vieningą gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinę sistemą.	2018 metai	Aplinkos ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir ES paramos lėšos	8 100
		4.1.2. Pakeisti 1999 m. liepos 14 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. 217 (Žin., 1999, Nr. 63-2065) patvirtintas Atliekų tvarkymo taisykles, papildant atliekų sąrašą nacionaliniais atliekų kodais.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		4.1.3. Parengti galimybių studiją dėl statistinio modelavimo duomenų gavimo metodų taikymo Lietuvoje.	2020 metai	Aplinkos ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos, kitos lėšos	150

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		4.1.4. Atliekų susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisyklėse, patvirtintose 2011 m. gegužės 3 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-367 (Žin., 2011, Nr. 57-2720), Gaminių tiekimo tinkai apskaitos ir atliekų tvarkymo ataskaitų teikimo taisyklėse, patvirtintose 2009 m. gegužės 27 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-290 (Žin., 2009, Nr. 65-2598), Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo taisyklėse, patvirtintose 2002 m. birželio 27 d. LR aplinkos ministro įsakymu Nr. 348 (Žin., 2002, Nr. 81-3503) įtvirtinti atliekų susidarymo ir tvarkymo ataskaitų tikrinimo procedūras bei ataskaitų teikimo šio subjekto iniciatyva procedūras arba parengti naują teisės aktą, kuriame būtų reglamentuotas visos gaminių ir pakuočių apskaitos ataskaitų teikimo, tikrinimo ir teikimo bei su gaminių ir pakuočių apskaita susijusių deklaracijų tikrinimo procedūras.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		4.1.5. Įgyvendinti tarpvalstybinių atliekų pervežimų informacijos ir dokumentų mainus su kaimyninėmis šalimis pasitelkiant tam skirtą tarpvalstybinių atliekų pervežimų informacinę sistemą.	2020 metai	Aplinkos ministerija	Europos Sąjungos paramos lėšos	7 200

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
	4.2. Tbulinti atliekų tvarkymo užduočių įvertinimo teisių reglamentavimą ir stiprinti atliekų tvarkymo metodinę bazę	4.2.1. Parengti Lietuvoje bei kitose šalyse taikomų gaminių ir pakuočių atliekų perdūrimo technologijų bei taismų praktikos analizę, stiekiant tiksliai apibrėžti „perdūrimo“ ir kitas atliekų tvarkymo būdų sąvekas ir atitinkamai parengti aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymo Nr. 217 „Del atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 63-2065; 2004, Nr. 68-2381; 2011, Nr. 57-2721) ir specialiąją aplinkosaugos reikalavimų specifiniams atliekų srautams pakeitimą projektus.	2015 metai	Aplinkos ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	130
		4.2.2. Atlikti atliekų susidarymo statistinį tyrimą, stiekiant nustatyti, kiek metalų atliekų ir laužo susidaro statybos ir griovimo darbų metu, bei parengti metodines rekomendacijas del statybos ir griovimo atliekų bei metalų atliekų ir laužo apskaitos vedimo įmonėse.	2014 metai	Aplinkos apsaugos agentūra	-	-
		4.2.3. Papildyti informacijos apie regioniniuose atliekų tvarkymo planuose, Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje teikimo tvarkos aprašą del paruošimo naudoti pakartotinai ir perdūribti užduočius skaičiavimo bei daormenų teikimo Aplinkos ministerijai.	2015 metai	Aplinkos ministerija	-	-

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
	4.2. Tobulinti atliekų tvarkymo užduočių (vertinimo, teisių reglamentavimą ir stipinti atliekų tvarkymo metodinę bazę	4.2.1. Parengti Lietuvoje bei kitose šalyse taikomą gaminių ir pakuočių atliekų perdavimo technologiją bei teisių praktikos analizę, siekiant tiksliai apibrėžti „perdubimo“ ir kitas atliekų tvarkymo būdų sąvokas ir atitinkamai parengti aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakyme Nr. 217 „Dėl atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 63-2065; 2004, Nr. 68-2381; 2011, Nr. 57-2721) ir specialiųjų aplinkosaugos reikalavimų specifiniams atliekų srautams pakeitimų projektus.	2015 metai	Aplinkos ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	130
		4.2.2. Atlikti atliekų susidarymo statistinį tyrimą, siekiant nustatyti, kiek metalų atliekų ir lažo susidam stovybos ir griovimo darbų metu, bei parengti metodines rekomendacijas dėl stovybos ir griovimo atliekų bei metalų atliekų ir lažo apskaitos vedimo įmonėse.	2014 metai	Aplinkos apsaugos agentūra	-	-
		4.2.3. Papildyti informacijos apie regioniniuose atliekų tvarkymo planuose, Valsybiname strateginiame atliekų tvarkymo plane ir kitose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje teikimo tvarkos aprašą dėl paruošimo naudoti pakartotinai ir perdirbti užduoties skaičiavimo bei duomenų teikimo Aplinkos ministerijai.	2015 metai	Aplinkos ministerija	-	-

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		4.2.4. Parengti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. rugpjūčio 31 d. įsakyme Nr. D1-661 „Dėl regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartyuose šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ir komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio juose vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 109-5148) pakeitimo projektą, numatant reikalavimus tirti ir mechaninio ir mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius patenkančių atliekų sudėtį bei patikslinti mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo metodiką, siekiant gauti patikimus atliekų sudėties duomenis (pvz. siekiant nustatyti nepavojingųjų atliekų sąvartyse pašalintų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekį ir pan.)	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		4.2.5. Kiekviename regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne atlikti nepriklausomą vienkartinį po rūšiavimo likusių kitų komunalinių atliekų sudėties nustatymo tyrimą.	2014-2015 metai	Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra	-	150
		4.2.6. Parengti pavojingųjų atliekų apibūdinimo ir klasifikavimo metodines rekomendacijas.	2014-2015 metai	Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija	-	-
		4.2.7. Parengti atliekų rūšiavimo nustatymo rekomendacijas, kad atliekų turotojai ir kontroliuojančių institucijų specialistai vienodai identifikuotų ir apskaitytų susidariusias bei tvarkomas atliekas.	2015 metai	Aplinkos ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	100

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Įvykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		4.2.8. Parengti Atliekų naudojimo ar šalinimo techninių reglamentų rengimo praktikos analizę, ir esant būtinumui, parengti Atliekų tvarkymo taisyklų (Žin., 1999, Nr. 63-2065; 2004, Nr. 68-2381; 2011, Nr. 57-2721) pakeitimo projektą, integruojant analizės rezultatus.	2014-2015 metai	Aplinkos ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	80
5. Efektyvūs atliekų tvarkymo reikalavimų įgyvendinimo ir atliekų tvarkymo užduočių vykdymo kontrolė	5.1. Tobulinti atliekų tvarkymo valstybini reglamentavimą ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą gamybos ir kitos ūkinės veiklos atliekų tvarkyme	5.1.1. Sudaryti darbo grupę dėl aktualių ir svarbių gamybos ir kitos ūkinės veiklos atliekų tvarkymo klausimų sprendimo, periodiškai organizuoti darbo grupės posėdžius dėl pavojingųjų, medicininių, žemės ūkio ir kitų atliekų tvarkymo aktualių klausimų sprendimo. 5.1.2. Parengti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme (Žin., 1998, Nr. 61-1726; 2002, Nr. 72-3016) pakeitimo projektą, numatant Valstybinę atliekų tvarkymo komisiją ir atitinkamą peržiūrint institucijų funkcijas atliekų tvarkyme.	2014-2020 metai 2014 metai	Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija Aplinkos ministerija	- -	- -
	5.2. Tobulinti atliekų tvarkymo sistemų efektyvumą ir duomenų patikimumo vertinimą	5.2.1. Periodiškai atlikti pasiekimų gaminių registravimą, pakuočių ir kitų atliekų srautų valstybinių ūdžučių įgyvendinimo monitoringą ir tvarkymo sistemų efektyvumo vertinimus: • pakuočių atliekų, įskaitant pavojingąsias: - elektras ir elektronines įrangas atliekų rūšiavimo baterijų ir akumuliatorių, eksploatuoti netinkamų transporto priemonių; - biologiškai skaidžius atliekus padangų nešėjams baterijų ir akumuliatorių, • medicininių atliekų. 5.2.2. Vykdyti nepavojingųjų atliekų švartymų eksperimentus, griežinti šalinamų atliekų kontrolę.	2014-2015 metai 2015 metai 2016 metai 2017 metai	Aplinkos ministerija	Europos Sąjungos paramos lėšos ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	700
			2014-2020 metai	Aplinkos apsaugos agentūra, RAAT	-	-

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Įvykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
Atliekų tvarkymo tikslai bei atsakomybė už atliekų tvarkymą	Griežtinti atsakomybę bei atsakomybę už atliekų tvarkymą	5.3.1. Parengti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme (Žin., 1998, Nr. 61-1726; 2002, Nr. 72-3016) pakeitimo įstatymo projektą bei tvarką – užtikrinti savivaldybių atsakomybę ir atsakomybę už komunalinių atliekų tvarkymo užduočių vykdymą.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		5.3.2. Parengti Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo projektą, sugriežtinant baudas už alyvos atliekų deginimą, nesilaikant atliekų deginimo aplinkosauginių reikalavimų.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		5.3.3. Parengti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme (Žin., 1998, Nr. 61-1726; 2002, Nr. 72-3016) ir aplinkos ministro 2006 m. gegužės 16 d. įsakymo Nr. D1-232 „Dėl savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemų papildomųjų atliekų surinkimo sistemų diegimo sąlygų derinimo su savivaldybėmis taisyklių patvirtinimo pakeitimo“ (Žin., 2006, Nr. 57-2041; 2012, Nr. 82-4297) pakeitimo projektus, numatant komunalinių atliekų tvarkymo sistemų papildomųjų sistemų panaikinimą apimokėsimamųjų gaminių, išskyrus padangas, atliekoms.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		5.3.4. Parengti Atliekų tvarkymo taisyklių (Žin., 1999, Nr. 63-2065; 2004, Nr. 68-2381; 2011, Nr. 57-2721) pakeitimo projektą, nustatant papildomus reikalavimus atliekų gamybos ir kitos ūkinės veiklos atliekų srautų (įskaitant verslo atliekas) surinkimui ir tvarkymui.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lešų poreikis, tūkst. Lt.
	5.4. Suprinti gamintojų ir importuotojų veiklos kontrolę	5.4.1. Rengti nuolatinius patikrinimus turgavietėse bei kontroliuoti elektromagnetinio spinduliuotės lygį vykdančius importuotojus, gamintojus ir platintojus dėl registracijos gamintojų ir importuotojų sąvade bei kitų prievolių vykdymo.	2014-2018 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		5.4.2. Bendradarbiaujant su VI Regira, Valstybine mokesčių inspekcija ir kitomis institucijomis, sudaryti darbo grupę dėl nelegalių eksploatuoti netinkamų transporto priemonių ar jų dalių įvežimo kontrolės užtikrinimo, vykdyti naudotų transporto priemonių ir jų dalių eksploatuoti netinkamų transporto priemonių įvežimo (importo) kontrolę.	2014-2015 metai	Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, Susisiekimo ministerija	-	-
		5.4.3. Parengti Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių identifikavimo ir įvežimo (importo) kontrolės tvarkos aprašą.	2015 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		5.4.4. Pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sausio 11 d. nutarimą Nr. 18 „Dėl Gaminų ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 5-144) bei Atliekų tvarkymo įstatymą numatant pakeitimus gaminių ir pakuočių gamintojų ir importuotojų organizacijų licencijavimo procesui nustatant detalesnius šių organizacijų veiklos atskaitomybės ir kontrolės kriterijus.	2014 metai	Aplinkos apsaugos agentūra	-	-

Atliekų tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lešų poreikis, tūkst. Lt.
		5.4.5. Sertifikuoti gaminių ir pakuočių gamintojų ir importuotojų organizacijų licencijavimo procesą bei už licencijavimo atsakingą instituciją (padalinį) nustatant bendrusius nepriklausomos kontrolės įstaigos kompetencijos kriterijus bei kriterijus jos vykdomai gaminių ir pakuočių gamintojų ir importuotojų organizacijų licencijavimo veiklai (pagal LST EN ISO/IEC 17020:2012 ir kitus standartus)	2014-2015 metai	Aplinkos apsaugos agentūra	-	80
		5.4.6. Griežtinti gaminių ir pakuočių gamintojų ir importuotojų organizacijų kontrolę, numatant organizacijų vykdomų užduočių ir kitų pasiekų veiklos rodiklių pasiekimo nepriklausomas auditas.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-	-
		5.5. Suprinti gamintojų ir importuotojų organizacijas	5.5.1. Parengti Lietuvos Respublikos Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo bei Atliekų tvarkymo įstatymų pakeitimo projektus, numatant griežtinti pakuočių ir gaminių tvarkymo organizavimo licencijos išdavimo kriterijus.	2014 metai	Aplinkos ministerija	-
6. Didinti visuomenės sąmoningumą bei kelti valstybės ir savivaldybės institucijų darbuotojų kvalifikaciją atliekų tvarkymo srityje	6.1. Didinti visuomenės sąmoningumą atliekų tvarkymo srityje	6.1.1. Atnaujinti Informavimo apie aplinką ir Lietuvos gyventojų aplinkosauginio švietimo skatinimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. birželio 8 d. įsakymu Nr. D1-317 (Žin., 2004, Nr. 96-3564) ir imunituoti priemones visuomenės švietimo ir informavimo atliekų tvarkymo srityje vykdyti kryptingą nacionalinio informavimo ir visuomenės švietimo priemones, akcentuojant:	2014-2020 metai	Aplinkos ministerija	Europos Sąjungos paramos lėšos, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	

Atlieku tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		<ul style="list-style-type: none"> antrinių žaliavų (pakuočių atliekų) rūšiavimo svarbą, naudą, surinkimo priemones ir jų teikiama naudą; nelegalaus alyvos atliekų naudojimo neigiamas pasekmes aplinkai ir visuomenės sveikatai, galimybes tinkamai tvarkyti alyvos atliekas (tikslinėms grupėms: transporto priemonių savininkai ir valdytojai, transporto priemonių remontą ir priežiūrą atliekantys ūkio subjektai, visuomenė); poveikingu atliekų susidarančių buityje atskiro surinkimo svarbą; biologiškai skaidžių atliekų šalinimo poveikį aplinkai, atskiro surinkimo svarbą ir naudą; farmacinių atliekų atskiro surinkimo svarbą; ENTP, padangų, EEI atliekų nelegalaus importo aplinkosauginius padarinius; atliekų naudojimo energijai gauti tvarkymo būdo vieta atliekų tvarkymo prioritetų etiškume (bendruomenės, visuomenė); produktų gamybą iš atliekų bei šių produktų naudojimą 				
		6.1.2. Vykdyti visuomenės švietimą ir informavimą regioniniame lygmenyje akcentuojant komunalinių atliekų tvarkymo sistemą kaip visumą, esantį surinkimo ir tvarkymo infrastruktūrą, pasirinktą apmokėstinimą, gyventojų teises ir pareigas bei galimybes išnaudoti.	2015-2020 metai	Regioniniai atliekų tvarkymo centrai, savivaldybės	Europos Sąjungos paramos lėšos, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	

Atlieku tvarkymo tikslai	Uždaviniai	Priemonės	Ivykdymo terminas	Vykdytojai	Finansavimo šaltinis	Orientacinis lėšų poreikis, tūkst. Lt.
		6.1.3. Parengti koncepciją ir organizuoti iš antrinių žaliavų pagamintų produktų viešinimo konkursą „Metų gaminy iš antrinių žaliavų“.	2016-2017 metai	Ūkio ministerija	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	150
		6.1.4. Bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis rengti ir įgyvendinti bendrus visuomenės švietimo ir informavimo atliekų prevencijos ir atliekų tvarkymo klausimais ilgalaikius projektus.	2014-2020 metai	Aplinkos ministerija, aplinkosauginės nevyriausybines organizacijos, savivaldybės	Gaminų ar pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšos	-
6.2. Kelti valstybės ir savivaldybės institucijų darbuotojų kompetenciją atliekų tvarkymo klausimais	6.2.1. Dalyvauti tarptautiniuose renginiuose bei konferencijose, seminaruose, darbinuose susitikimuose; organizuoti susitikimus su kitų valstybių institucijomis, organizuoti bendrus renginius su savivaldybių, atliekų surinkėjų ir tvarkytojų asociacijomis, skleisti gerąją bendradarbiavimo patirtį Aplinkos apsaugos agentūros interneto puslapyje.		2014-2020 metai	Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, savivaldybės	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos	400